

fuzinar

Leto XXVII

Ravne na Koroškem, 14. september 1990

Št. 9

Krivda enega, vseh ali nikogar

Ob dejstvu, da se je tudi Železarna Ravne znašla v težkem položaju, se zmeraj pogosteje pojavlja vprašanje odgovornosti in krivde za nastali položaj. Pogostejša so taka razmišljanja, bolj kažejo na to, da so na ladji, ki se maje, tudi taki, ki bi radi prvi izstopili. Nasproti takim razmišljanjem pa sam postavljam tezo, da se temu položaju Železarna Ravne ni mogla izogniti in da bolj kot kdaj koli prej potrebujemo namesto »lova na čarovnice« visoko stopnjo identifikacije s podjetjem.

Zakaj trdim, da se krizi ni bilo mogoče izogniti, da smo jo v bistvu sami zahtevali in jo še?! Če pogledamo gospodarstvo znotraj Republike Slovenije, vidimo, da ni podjetja, ki bi ne imelo vsaj dva skupna problema: nelikvidnost in preveč zaposlenih. Vzroki za to, da je celo gospodarstvo v takem položaju, so zagotovo makroekonomski oz. družbeni. So preprosto posledica osnovne zamenjave planskega gospodarstva s **trgom in njegovimi mehanizmi**. Tržni odnosi v gospodarstvu seveda ne prenesejo političnega sistema, ki smo ga prakticirali v zadnjih letih. Le-ta pa se je še v bližnji preteklosti bistveno vključeval v

podjetja. Z uveljavljanjem trga pa smo dobili sodnika, ki zahteva, da igramo po svetovnih pravilih. Če torej za metalurgijo v svetu velja, da ima zaradi svoje energetske in ekološke dimenzije v vsakem primeru negativne cenovne škarje, da mora zaradi tega konstantno **zniževati število zaposlenih in inovirati tehnologijo**, potem se temu ni mogoče izogniti na Ravnah. Ob dejstvu, da je firma Boehler iz Avstrije naredila tak korak pred dvema letoma (pa vseskozi posluje v tržnih pogojih), potem naš zaostanek niti ni tako velik. Naš dodatni problem je seveda v tem, da država nima izoblikovanega koncepta socialnega programa, niti se ni opredelila do statusa metalurgije. Zato smo bili iz stanja distribucije jekla in popolne domače zaščite vrženi v sproščen uvoz brez vsakršne zaščite. Oboje pa je v razvitem svetu nepoznano in nedopustno.

Ta proces prstrukturiranja sami pospešujemo s prizadevanji, da se čim prej priključimo Evropi. In bolj kot si želimo v Evropo, bolj nam mora biti jasno, da so tam tudi manj prjetne strani trga dela, kapitala in denarja. Menda ja ne misli kdo, da se prebivalci vzhodne in za-

hodne Nemčije ne bi radi izognili veliki brezposelnosti in socialnim problemom, ki so se pojavili ob združitvi, če bi bilo to objektivno mogoče? Višji standard zahtevamo, bolj se moramo zavedati, kako do njega pridejo drugod. Razpravljanje o tem, da je bilo to mogoče prevideti in preprečiti, je demago-

gija. Ljudje, ki so pred 10–15 leti zahtevali priznanje trga delovne sile in definiranje lastništva, so bili pregnani s fakultet, direktorji, ki so skušali omejevati kvazi samoupravljanje, pa zamenjani.

Vse te in številne druge značilnosti kažejo na to, da ni mogoče posameznika ali posamezne dejavnosti proglasiti za edinega krivca. Tudi preenostavna rešitev bi bila v tem primeru. Zato vsaj v prihodnje ukrepajmo brez ideoloških tančic in ne ponavljajmo zgodovine v obliki farse.

Brane Žerdoner

IZ VSEBINE

- Pol leta dela novega sindikata
- O delu odbora za varstvo pravic delavcev
- Julij – najslabši mesec letos
- Prevelika poraba energije v juliju
- Vse za rok
- Pretok materiala močno vpliva na finančni rezultat
- Naročil bo dovolj le, če bomo konkurenčni
- Delavci o delu in življenju
- Živeti s podjetjem 25 ur na dan
- Kaj smemo vedeti o volframu
- Nove knjige v strokovni knjižnici
- Iz naših krajev
- Preživnine danes med potrebami otrok in zmožnostmi staršev
- Očistimo našo Koroško
- Učna ura iz slovenskega pravopisa
- Požganica je gorela
- Nove knjige na policah Koroške osrednje knjižnice
- Rekreatija in šport
- O športu malo drugače
- Kadrovska gibanja
- Branje: B. Pascal, Misli

IZ DELA SINDIKATA

POL LETA DELA NOVEGA SINDIKATA

6. septembra je poteklo šest mesecev od sindikalnih volitev v Železarni Ravne. Za novim vodstvom te organizacije je tako pol leta dela, to pa je obdobje, ki ga je že mogoče oceniti.

Število sestankov seveda ni nobeno merilo, vendar podatek, da je novi sindikat sklical že 13 sestankov, lani v enakem obdobju pa prejšnji več kot polovico manj, pove, da je šlo za intenziven pristop k delu.

Resnici na ljubo pa je treba reči, da se je v tem času sindikat veliko ukvarjal sam s sabo. Nekatere zadeve so bile logične in pričakovane, nekaj pa se jih je pojavilo zoprnih in nepričakovanih. Tako se je bilo treba,

tako kot v vseh novo izvoljenih telesih, najprej konstituirati, po planu je bilo tudi preštevovanje članstva, saj se je že pred našimi volitvami v železarni krepko pojavila alternativa – neodvisni sindikat. Nepričakovanih pa je bilo več dogodkov, ki so za ureditev jemali svobodnemu sindikatu dragoceni čas. Najprej odstop izvoljenega sekretarja Milenka Kobala (zato sindikat še danes nima človeka na tej funkciji), nato izstop fabriškega sindikata iz občinskega (ker razmerij ni uredil kongres slovenskega svobodnega sindikata, smo si jih sami) in ne nazadnje v juliju odstop predsednika Branka Kakerja. V skupnem je bila to vrsta sitnosti, ki so vse

jemale organizaciji prepotrebno energijo in jo, preden bo izvoljen novi predsednik, še bodo.

Kljub vsemu temu pa pri pregledu šestmesečnega dela svobodnega sindikata v železarni ni mogoče reči, da je stal križem rok pri reševanju t.i. delavskega vprašanja. Na tem je delal precej, in kolikor lahko realno sodimo po zapisnikih, z boljšim pristopom kot njegovo republiško vodstvo. Manj ima slepih, za krizo, v kakršni smo, čisto nerealnih groženj v stilu: »Tako zahtevamo toliko in toliko višje plače, sicer bomo stavkali.« (Sodelovanje pri vselovenskem štrajku 10. septembra je nekaj drugega, pa še tu je imel naš sindikat krepke pomisleke proti).

Naš sindikat je namreč spoznal, da bo mogoče voz iz blata potegniti le tako, da bodo vse sile šle v isto smer, ne vsaka v svojo. Čeprav se da to razumeti tudi kot pristajanje na kompromis oz. kot sopriznavanje krivde za stanje, kakršno je, se zdi v tem trenutku to edino prav in najboljše za vse nas. To pa se

veda ne pomeni, da se naš sindikat ne bori za delavce in da drži z vodstvenimi strukturami na škodo delavcev. Pomeni le, da je daljnovidnejši.

Tega, na kar je opozarjal sindikat v teh prvih šestih mesecih svojega dela, res ni malo. Opozarjal je tako na vse negativne trende v našem poslovanju kot na njihove posledice. Ko je do nekaterih posledic prišlo, pa je tudi nastopil (npr. Družbeni standard kot profitna enota). In prav tu se lahko postavi tudi z enim od konkretnih rezultatov svojega dela:

ob ukinitvi dela v Vzmetarji je dosegel, da delavci po Zakonu o delovnih razmerjih niso dobili odločb o premetitvi za stalno, ampak le začasno, in da so imeli pravico najprej izrabiti svoj letni dopust, šele nato so morali vzeti izrednega.

Zeleti je, da bi Svobodni sindikat v Železarni Ravne tudi v prihodnje znal delati tako, da bi bilo resnično najbolj prav za delavca!

Helena Merkač

O DELU ODBORA ZA VARSTVO PRAVIC DELAVCEV

Odbor za varstvo pravic delavcev je imel doslej 7 sej, na katerih je obravnaval 8 zadev s področja kadrovske in socialne problematike, zlasti prerazporejanje delavcev, 5 disciplinskih zadev in 7 pritožb zoper odločitve o priznanju inovacije; pri vsaki pritožbi gre dejansko za skupino inovatorjev. Odbor je prejel tudi dve pritožbi, ki pa sta ju pritožitelja kasneje umaknila, ker je bil njun problem rešen na drug način.

O vseh pritožbah je obvešččen sindikat. V enem primeru je delavca po pooblastilu direktno zastopal, v treh primerih pa je podal splošno mnenje, iz česar sledi, da na splošno sindikata na tem področju posebej ne čutimo.

Sedaj ko je odločanje o ugovorih zoper sklepe disciplinske komisije in o zahtevkih za varstvo pravic z drugih področij na nivoju podjetja, se je metoda dela spremenila v primerjavi s prejšnjo situacijo, ko smo o takih zadevah odločali v ožjem krogu, to je na delavskem svetu tozda. Manj ali skoraj nič ni subjektivnih vplivov in neodgovornega glasovanja, kar je bila logična posledica ožje, pogosto familiarne sredine.

Odbor skozi posamezne primere ugotavlja na vseh področjih kar precej nerešenih ali slabo sistemsko rešenih zadev, pa tudi mnoge primere negativne prakse ali nedoslednega izvajanja samoupravnih splošnih aktov. Zato je na vsaki seji poleg odločitve o konkretnih pri-

merih podal tudi stališče ali pobudo za splošno reševanje posameznih zadev ob stalnem pozivanju na zakonitost pri odločanju o osebnih pravicah in dolžnostih, ne glede na to, ali gre za delo samoupravnih ali poslovnih organov ali samo strokovnih služb.

Zelo kritično je med drugim ocenil sedaj veljavni sistem stimuliranja inovacijske dejavnosti in dal pobudo za spremembo pravilnika, ki se po svoji nedorečenosti in lucidnosti lahko kosa samo še s prejšnjim sistemom nagrajevanja, kar pa ni čudno, saj so bili idejni tvorci sistema isti. Ob vsem tem pa je svoje prinesla še negativna praksa odstopanja od posameznih načel in prilagajanja sistema trenutni situaciji.

Kot že rečeno, so bile izrečene določene kritike in opozorila na delo posameznih služb. Ena od zadnjih ugotovitev je bila, da moramo, ne glede na zaostrene družbenoekonomske in socialne razmere, v vseh postopkih dosledno spoštovati zakonitost, da ne bi filozofija pragmatičnega reševanja prevladala tudi na tem področju. Ker je prerazporejanje delavcev ena od najbolj občutljivih zadev v tem trenutku, se je odbor pridružil opozorilom, da je treba kljub situaciji, kakršna že je, imeti pri premeščanju delavcev in drugih kadrovskih rešitvah takten in human odnos.

J. Dežman

DELAJSKI SVET ŽELEZARNE

O sanaciji še enkrat

PROGRAM PRESTRUKTURIRANJA BO NAŠ SANACIJSKI PROGRAM

Ravenski železarji niso navajeni izgub ne nelikvidnosti in prisilnih dopustov. Zato je v tovarni znatni določeno negotovost, tudi nervozno. Nič čudnega torej, če so zdaj, ko je vse to postalo naša resničnost, delegati delavskega sveta postali v svojih diskusijah na sejah konec avgusta precej ostri in niso prizanesli nikomur. Ko pa je podpredsednik sindikata predlagal celo ugotavljanje osebne odgovornosti za sedanje stanje, nobeden od navzočih na seji ni ugovarjal. Toda pojdemo po vrsti.

VLAGATI V STROJE ALI V INFORMATIKO

Na začetku seje je bilo slišati hude besede na račun naših investicij, čeprav smo jih v preteklosti že potrdili. Toda danes, ko nam manjka denarja na vseh koncih in krajih, je človeško razumljivo razmišljanje delegata iz PE Stroj, da je treba v taki situaciji prej nabaviti brusilni stroj, s katerim bomo služili denar, kot velik računalnik, ki kratkoročno gotovo ne more pridelovati denarja, in si je za pojmom »informatika« sploh težko predstavljati otipljive koristi. No, nekdo je potolažil razgrete diskutante, da denarja tako ni ne za eno ne za drugo. Naposled pa so se udeleženci razprave sporazumeli, da ne bodo sprejemali stališč, s katerimi bi blokirali že uvedene finančne aktivnosti. Bodo pa investicije na vrsti na naslednji seji konec septembra, ko naj bi jih obdelali celovito.

REZULTATI POSLOVANJA V I. POLLETJU VZROK ZA SLABO VOLJO IN SITNA SPRAŠEVANJA

Številke o polletju 1990 poznamo že lep čas, zdaj tudi analizo, pa vendar ponovimo glavne vzroke naše sedanje krize, saj bo potem lažje razumeti različne poglede in stališča, ki jih seveda ne srečujemo samo na sejah. Torej: kupci v državi nimajo denarja, zato smo jih začeli prebirati (selekcioniirati).

Posledica: že nekaj mesecev imamo za 20 odst. nižjo proizvodnjo od načrtovane. Ker doma nimamo več dobrega trga, smo šli v izvoz, ki smo ga uspeli povečati na 37 odst. celotne blagovne proizvodnje. Ker pa je dinar prevrednoten, smo pri izvozu izgubili 90 milijonov dinarjev, 100 milijonov pa, ker

nam domači kupci dobavljene robe niso plačali.

Izvoz je še naprej naša realnost. A če hočemo tu postati konkurenčni, moramo znižati naše proizvodne stroške in si s kvaliteto izboriti višje cenovne razrede, saj v nižjih nikakor ne moremo konkurirati Špancem, Korejcem in drugim.

SINDIKAT PREDLAGA SANKCIJE

Čeprav nobeden od govornikov predsedniku PO ni oporekal resničnosti teh dejstev, za našo sedanjo krizo niso iskali toliko teh in podobnih zunanjih, objektivnih vzrokov, ampak so kazali na naše lastne slabosti. Vseeno, koliko dobrih elaboratov smo izdelali v zadnjem času in koliko deset kvalitetnih člankov smo objavili v naših Fužinarjih, delegati ostajajo prepričani, da v preteklih 10 letih nismo naredili dovolj pri razvoju naših programov, podpredsednik sindikata Kocen pa je naravnost dejal, da sedanje stanje prav kriči po ukrepih. Po njegovih besedah je mimo doba, ko so se vsi ukrepi začeli in končali pri čistilkah, mimo pa je tudi doba apeliranja. Zdaj mora vsak na svojem področju delati, potem pa za to delo tudi odgovarja.

ŠELE PROGRAM PRESTRUKTURIRANJA BO NAŠ SANACIJSKI PROGRAM

Mnogo nepotrebnih besed bi bilo na seji manj, če bi bilo v gradivu za sejo debelo podčrtano, da je bil predložen sanacijski program v resnici izdelan kot poročilo za republiške organe, ki je nastalo v časovni stiski in pod pritiskom, da se moramo sredi avgusta za vsako ceno ogniti stečajnemu postopku. Tako je torej treba razumeti to gradivo, medtem ko bo naš pravi sanacijski program šele program prestrukturiranja, ki naj bi ga delavski svet obravnaval na naslednji seji konec septembra (torej skupaj z investicijami in osebno odgovornostjo nekaterih vodilnih delavcev).

Vsaj takrat pa bo treba postaviti na pravo mesto tudi pogled na ravensko metalurgijo, saj imajo zdaj naši metalurški občutki, kot da jo hoče nekdo udušiti. Ogrožene se čutijo že od znane angleške ekspertize naprej, ki je vsej Jugoslaviji pustila štiri železarne, v Sloveniji pa je priznala prihodnost samo Jelenicam. Po besedah predsednika PO se bomo o naši črni me-

talurgiji pogovarjali v Sloveniji in nikjer drugje.

PRISILNI DOPUSTI – NUJNO ZLO

Tako jih je imenoval sindikat in zato je tudi pristal nanje z zdaj že znanimi dodatnimi pogoji, ki jih je delavski svet sprejel (prisilni dopust ne velja za samohranilke, najnižja plača ne sme znašati manj kot 2300 din, če v železarni delata mož in žena, ne smeta biti oba istočasno na prisilnem dopustu). Seveda bo treba s pravočasnimi posegi preprečiti beg dopustnikov v bolniški stalež.

Bodo pa odstotki te prisilne odsotnosti z dela zelo različni od ene do druge poslovne enote. Armaturam npr. poslovni rezultat dovoljuje normalno delo, medtem ko bodo v Jeklolivarni prisilni dopusti znašali blizu 50 odst., poprečno pa nas bo doma petina zaposlenih.

Seveda se je nujno postavilo vprašanje, kako dolgo naj bi trajala kriza in z njo prisilni dopusti. Odgovori so različni. Komercialisti pričakujejo s septem-

brom več naročil, z oktobrom še večje izboljšanje. Seveda pa en ali dva dobra meseca ne moreta popraviti učinka cele vrste slabih.

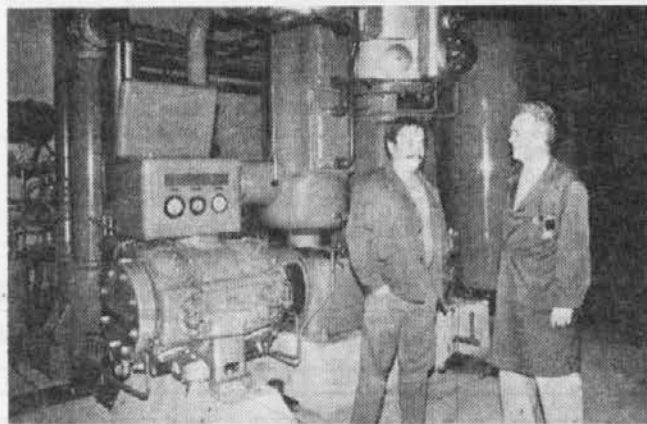
Ob prisilnih dopustih, ki so kajpak le začasna rešitev, bomo še naprej iskali tudi stalne, to pa so ponudbe za upokojitve vsem delavcem, ki izpolnjujejo vsaj enega od pogojev zanje. Ker torej zagovarjamo t.i. »mehko« kaddrovsko politiko, tudi nimamo še nobenih seznamov tehnoloških viškov delavcev.

Si pa od prisilnih dopustov ne ometamo zelo velikih prihrankov denarja (do 6 odst. pri OD), bolj pričakujemo izboljšanje delovne in tehnološke discipline, povečanje produktivnosti in sploh psihološke učinke.

Delavski svet je razen naštetega obravnaval še vrsto drugih zadev, od katerih je vsaka zase sicer pomembna, vendar daleč ne tako v središču zanimanja vseh kot poslovni uspeh in od njega odvisna usoda delavcev. Zato bomo o teh temah pisali posebej, najraje takrat, ko bodo sklepi s te seje že rodili sad (npr. soglasje za ustanovitev finančne organizacije v Švici ali preverba poslovanja Interne banke sozda SZ v preteklem letu itn.), kakšna stvar pa spet zasluži temeljitejšo obravnavo. Takšna je nedvomno napovedana sprememba PE Turizem in družbeni standard v družbeno podjetje in še katera.

Marjan Kolar

NAŠI PROIZVAJALCI ZRAKA

Zrak je zrak, vendar ga v železarni porabimo toliko, da ga moramo tudi umetno ustvarjati. V ta namen imamo skupno pet kompresorjev. Kot je povedal delovodja tehničnih plinov in vode v Energijski Slavko Kopal, je moral pred kratkim CHICKAGO z zmogljivostjo 24 m³/min. iz stare kompresorske delavnice v odpad, drugega ATLAS COPCO AR 7 z zmogljivostjo 95 m³/min. so premetili v kisikarno, tretji INGERSOLL z zmogljivostjo 45 m³/min. pa bo ostal tam, kjer je bil. Poleg na novo nameščenega v kisikarni (na fotografiji) je v kisikarni še ATLAS COPCO ER 9/I (95 m³/min.). Dva kompresorja z zmogljivostjo po 95 m³/min (ER/II in JAGER) pa sta tudi v Valjarni. Skupna zmogljivost vseh kompresorjev je okoli 385 m³/min., poprečnih mesečnih obratovalnih ur pa je okoli 744.

V sklop pridobivanja zraka v železarni sodijo tudi rezervoarji, ki jih je skupno 15 in imajo volumen od 2 do 25 m³.

Tam, kjer je prej stal ATLAS COPCO AR 7, bodo prostori za vzdrževalce – energetike.

H.M.

Julij najslabši mesec letos

Plan skupne proizvodnje smo v juliju dosegli le 52,8 odst., v kumulativi 77 odst. Ta je tako manjša od kumulative 1. polletja za 4,3 odst. Za 6.646 ton prodanih izdelkov smo iztržili 156,8 milijona din, kar je v poprečju 23,59 din/kg. Od tega smo prodali na domačem trgu 4.553 ton ali za 93 milijonov din, izvozili pa smo 2.093 t ali za 63 milijonov din, kar znaša prek 5,6 milijona \$.

SKUPNA PROIZVODNJA KOMAJ NAD 50 ODS.

V Jeklarni so glede na potrebe po vložku Valjarne, Kovačnice in Jeklovarne dosegli le 50,9 odst. načrta. V novi topilnici je ves mesec mirovala 40 t el. peč 2, medtem ko je prva el. peč dosegla le 55,7 odst. načrta.

Valjarna je svoj količinski načrt dosegla le 51,4 odst., kar je bilo glede na remont srednje in lahke proge ter strukturo naročil tudi pričakovati. Na blumingu ni bila proizvodnja niti 50 odst., vendar za večje količine gredic zaradi pomanjkanja naročil ni bilo potreb. Dvotedenski remont in izredno razdrobljena naročila, ki zahtevajo veliko menjav valjev in povzročajo počasnejši ritem valjanja, so pripomogla, da je bila proizvodnja profilov le 54 odst. Specifična poraba energije za ogrevanje na tono jekla se je povečala.

Vzrok nedoseganja plana v Kovačnici je ob pomanjkanju naročil še celomesečni remont 1.800 t stiskalnice. Dostava šarž

iz Jeklarne je potekala zadovoljivo. Nekaj problemov je bilo pri šaržah iz nove VH peči. Šarž, ki so analizno odstopale, je bilo nekaj manj, neuspela proizvodnja je bila v mejah normale.

V Jeklovleku primanjkuje naročil povsod, nekoliko bolje je le pri brušenem jeklu. Naročil za žico in vlečene palice praktično ni več. Če pa so, so serije zelo majhne. Temu primerna je tudi produktivnost. Prav tako primanjkuje raznih orodij ter rezervnih delov.

V PE Jeklovarna se pomanjkanje naročil še vedno nadaljuje. Plan so dosegli le 53 odst.

PE Stroji so presegli plan za 2,6 odst. Proizvodnja bi bila lahko še večja, vendar so izpadli valji za Sisak in stremena (uzengije) za Zreče.

Od obdelovalnih obratov so plan presegli le v Orodjarni, saj so imeli zelo ugodna naročila. Vse ostale obrate je pestilo pomanjkanje naročil. Ponekod so bile tudi težave zaradi visokega bolniškega staleža in letnih dopustov.

Uspešni so bili v PE Armature, saj so svoj plan presegli za 22,5 odst., v kumulativi 2,7 odst.

NA DOMAČEM TRGU MALO NAROČIL

Za planom prodaje je v juliju zaostala celotna metalurgija. V Valjarni so bili rezultati slabši zaradi remonta srednje in lahke proge. Do slabše realizacije je prišlo tudi zaradi dopustov v drugih podjetjih, tako da je nekaj

robe ostalo v špediciji. Ob pomanjkanju naročil so za planom zaostali tudi v Kovačnici. Premalo naročil imajo v Jeklovleku, velike težave jim povzročajo preveč razdrobljen proizvodni program.

Nič boljše ni stanje v PE Jeklovarna, PE Stroji in PE Obdelava. Vsem primanjkuje naročil. V špediciji je ostalo nekaj nožev zaradi zakasnele dostave. Pnevmatika šepa, ker se vedno ni zaživelo gradbeništvo, za katero so v glavnem namenjeni ti proizvodi. Vzmetarni je padlo število kupcev. V PE Armature predvidene proizvodnje za domači trg niso dosegli zaradi pospešenega izvoza.

V TUJINI SMO SE ZADOLŽILI

Glede na dejstvo, da se je uvoz po dolgoročnih kooperacijskih pogodbah v letošnjem letu bistveno zmanjšal, saj predstavlja v 1. polletju le 43 odst. vrednosti v primerjavi z enakim obdobjem lani, je to povzročilo večje angažiranje dinarskih sredstev za plačilo v inozemstvo prek poslovnih bank. Ob kronični plačilni nesposobnosti Železarne Ravne pa ima to za posledico, da dolgujemo inozemstvu že več kot 17 mio din oziroma 1,56 mio \$. Ta dolg vsebuje tudi realiziran uvoz repromaterialov in rezervnih delov iz marca. Naša nesolventnost povzroča še prav posebej na zunanem trgu negativne učinke, ki se odražajo v nepravočasnih dobavah ali celo neak-

ceptiranju naših nadaljnjih naročil, v povečanju cen ter zahtevkih za plačevanje zamudnih obresti.

IZVOZ SE ZATIKA

V PE Metalurgija so vrednostni plan presegli le v Kovačnici. Problem so še vedno visoke zaloge, ki jih ne odpokliče firma SMI, temu pa se bo pridružil tudi material drugih kupcev, ki je namenjen v Irak (politična situacija).

Znano pomanjkanje naročil v PE Jeklovarna se še vedno nadaljuje. Bistvenih sprememb za letošnje leto ni pričakovati.

V PE Stroji so nastajale težave zaradi kasnitve vložka za valje iz Kovačnice. Navijalci in segmenti za SZ so gotovi in čakajo na prevzem.

Tudi v PE Obdelava primanjkuje naročil. V Vzmetarni je nemški kupec storniral naročila oziroma podaljval dobave iz leta 1990 v leto 1991.

IZKORISTEK DELOVNEGA ČASA

V juliju je bil delovni čas izkoriščen 67,16 odst., odsotnosti pa so znašale 32,84 odst. in so bile razdeljene takole:

- letni dopust 19,55 odst.
- izred. plač. dop. 0,51 odst.
- služb. potovanja 0,15 odst.
- bolezn. 7,21 odst.
- prazniki 4,16 odst.
- druge pl. odsot. 1,02 odst.
- neplač. odsot. 0,24 odst.
- Skupaj 32,84 odst.

Ure v podaljšanem delovnem času so znašale 0,98 odst. ali 10.556 ur, kar je za 0,23 odst. več kot v juniju. Tokrat so imeli največ nadur v Turizmu in družbenem standardu 3,83 odst., v PE Strojih 2,56 odst., Transportu 2,42 odst., Valjarni 2,13 odst., SGV 2,07 odst. Vsem drugim se gibljejo nadure pod enim odstotkom.

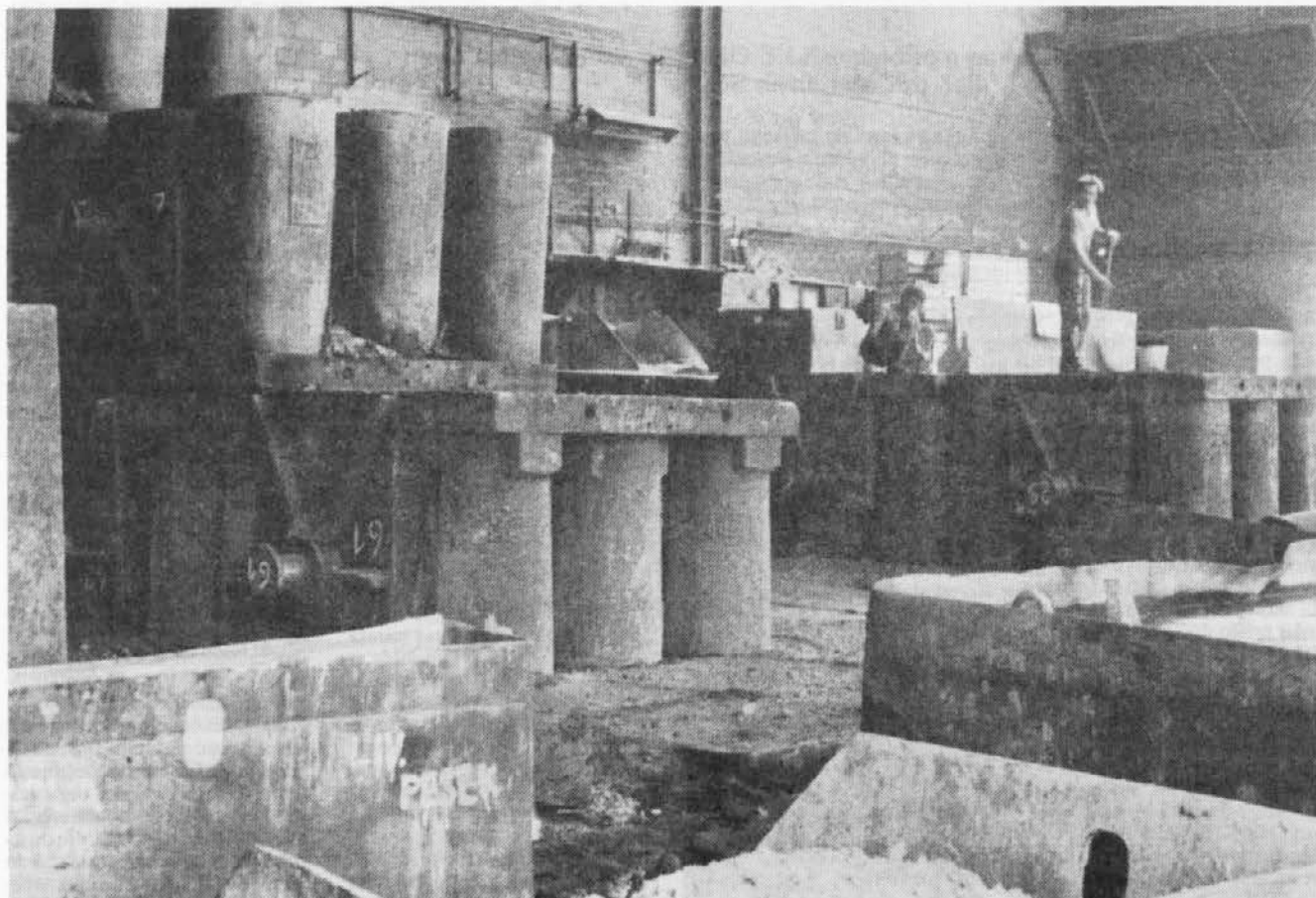
NABAVA SE MORA POSODOBITI

Kot že nekaj mesecev je tudi v juliju predstavljala pri oskrbi z repromateriali problem nelikvidnost. Ponudba na trgu je zadovoljiva, toda cene so ponovno pričele naraščati. Povišale so se cene naftnih derivatov, proizvodov črne metalurgije in železniški transport, znižale pa so se cene zemeljskega plina za 10 %.

Pri nabavljanju materialov se orientiramo na oskrbo pri najcenejših dobaviteljih. Veliko lažje in učinkovitejše pa se bo to opravljal, ko bo zagotovljena potrebna programska oprema po projektu »posodobitev nabave«. Z realizacijo projekta bomo iz filozofije naročanja na zalogo lahko popolnoma prešli na filozofijo brez zalog, ki je nedvomno nujna, če želimo v novih tržno gospodarskih razmerah sploh ekstitirati.

ODDELEK POSLOVNA ENOTA	ODSTOTKI DOSEGANJA NAČRTOVANE PROIZVODNJE											
	SKUPNA PROIZVODNJA ton		ODPREMA ton		FAKTURIRANA REALIZACIJA din		IZVOZ \$		IZVOZ din		DOMAČI TRG din	
	julij	zbir	julij	zbir	julij	zbir	julij	zbir	julij	zbir	julij	zbir
JEKLARNA	50,9	78,9	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
VALJARNA	51,4	74,8	50,6	72,9	54,5	72,0	72,2	60,9	67,6	58,7	48,9	77,7
KOVAČNICA	66,9	93,9	65,0	97,9	80,1	97,8	108,1	132,6	102,2	128,4	77,8	94,6
JEKLOVLEK	38,0	59,8	31,9	58,0	42,9	57,1	96,9	51,8	90,7	49,9	35,4	58,2
PE METALURGIJA	51,7	77,3	50,7	75,8	57,2	74,7	87,5	66,2	73,5	63,9	52,6	77,8
PE JEKLOLIVARNA	53,0	61,2	45,6	43,9	55,4	48,9	87,5	79,2	81,3	76,8	48,8	41,7
PE STROJI	102,6	99,8	79,2	93,9	76,4	73,1	88,6	74,0	81,7	71,6	69,7	74,9
NAMENSKA PROIZVOD.	55,4	92,3	84,1	120,0	83,6	128,1	81,7	147,7	78,3	143,5	122,2	-
ORODJARNA	175,6	92,5	190,1	98,9	92,7	82,8	26,4	165,6	24,4	156,1	100,6	74,4
- NOŽI, BRZOREZ, OROD.	70,5	79,3	85,1	76,2	82,1	73,8	148,7	117,9	139,1	113,8	55,5	55,2
- GREĐICE	35,4	131,6	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
INDUSTRIJSKI NOŽI	58,5	101,5	89,2	77,3	89,1	75,0	150,5	118,7	140,8	114,6	58,0	56,7
PNEVMAT, STROJI	57,0	59,1	53,2	60,5	53,6	74,5	90,3	113,6	83,6	109,4	52,6	73,3
VZMETARNA	38,7	82,2	43,6	83,5	63,2	102,1	40,3	111,2	37,2	106,4	66,2	101,6
KALILNICA	-	-	-	-	139,8	110,1	-	-	-	-	139,8	110,1
PE OBDELAVA	52,6	87,9	66,1	92,1	77,7	102,4	91,5	142,9	84,7	138,7	71,2	68,8
PE ARMATURE	122,5	102,7	113,4	102,0	104,2	103,6	141,0	125,8	132,7	121,7	57,4	73,8
STORITVE DRUGIH	-	-	-	-	142,1	128,9	-	-	-	-	142,1	128,9
SKUPAJ PODJETJE	52,8	77,0	52,8	75,8	66,2	78,9	89,0	94,1	82,8	91,2	58,1	73,0

MANJŠA PROIZVODNJA JE DRAGA

V polletju sta pri porabi energije prišla do izraza dva problema. V Jeklarni je bila kljub nižji proizvodnji za 2,5 % višja specifična poraba električne energije na tono proizvodnje, kar jeklarji pojasnjujejo s pogosto menjavo asortimenta. Drugi problem pa je v porabi zemeljskega plina, pri katerem je kljub nekoliko nižji ceni od aprila naprej realna poraba na tono proizvodnje za

13 % višja od lanske polletne, kljub absolutno manjšim odvzetim količinam. Ker so glavni porabniki zemeljskega plina ogrevne peči in peči za termično obdelavo, je treba večjo skrb nameniti prav zalaganju peči. Ta problem odpade pri večjem obsegu proizvodnje, kar pa pomeni, da je manjša proizvodnja dražja.

H.M.

PREVELIKA PORABA ENERGIJE V JULIJU 1990

Na področju cen v primerjavi s prejšnjim mesecem ni bilo bistvenih sprememb. Po približnih izračunih smo v juliju porabili za 21,0 milijonov din energije, kar je za 1 milijon manj kot v juniju. Ker je v juliju tudi skupna proizvodnja padla (od 25760 ton v juniju na 22463 ton v juliju), stroški energije na tono skupne proizvodnje zaradi tega naraščajo (maj – 751,14 din/t junij – 856,52 din/t, julij – 934,80 din/t). Podoben trend gibanja stroškov se kaže tudi pri izračunu stroškov energije na tono skupno prodane robe.

Dobava primarnih energentov je bila v juliju redna, enako tudi proizvodnja in oskrba porabnikov s sekundarnimi energenti.

Na področju oskrbe s komprimiranim zrakom smo morali zaradi okvare vijačnega kompresorja SVKE – 6001 občasno uporabiti kisikov kompresor za pridobivanje komprimiranega zraka, tako da je bila oskrba s tem energentom nemotena.

Za normalno oskrbo porabnikov s kisikom smo nabavili iz Tovarne dušika Ruše 85200 kg tega plina, kar je 20,5 % od skupne porabe v juliju. Argona smo nabavili 15239 m³n, in sicer celotno količino iz uvoza – Avstrija. Zbrali smo 13200 l odpadnega olja, ki ga pokurimo na kotlih ali ogrevalnih pečeh, od tega je 9400 l olja pripeljanega od naprave za cepljenje emulzij. V juliju smo z destilacijo pridobili 1826 kg nitro razredčila. Poleg oskrbe z energenti smo izvajali na energetskih napravah in postrojih planirane preventivne preglede in tekoče vzdrževanje za nemoteno obratovanje teh naprav.

Iz primerjave porabe energentov v primerjavi s planiranimi je ugotovljeno, da smo plan prekorali pri elektro energiji (8,1 %) in hladilni vodi (21 %), vendar je poraba teh dveh energentov v juliju manjša kot dejanska v juniju. Porabe ostalih energentov so manjše od planiranih.

Iz primerjave specifičnih porab energije na proizvodnjo v juliju 1990 je razvidno, da so količinske porabe energentov za približno 20 % previsoke glede na planske vrednosti, prav tako pa so previsoke glede na primerjavo dejanske proizvodnje v juniju in juliju.

1. Primarni energenti	Poraba	Str. v din
elektroenergija	12 368 750 kWh	7 668 625,00
zemeljski plin	3 175 654 Sm ³	7 145 221,50
butan – propan	11 640 kg	40 972,80
mazut	193 000 kg	470 920,00
karbid	7 700 kg	48 510,00
2. Sekundarni energenti	Poraba	Str. v din
acetilen	2 875 kg	165 456,25
industrijska voda	1 365 348 m ³	409 604,40
sanitarna topla voda	4 780 m ³	75 189,40
para	3 846 000 kg	1 576 860,00
kisik	415 247 kg	2 437 499,89
komprimirani zrak	6 219 920 m ³ _n	715 290,80
čisti dušik	285 m ³ _n	6 822,90
tehnični dušik	13 062 m ³ _n	20 507,34
argon	8 765 m ³ _n	205 101,00

Ing. Anton Vučko

Vse za rok

O polletnih rezultatih in o prihodnosti PE Obdelava z direktorjem enote dipl. inž. Marjanom Senico

»Vaša poslovna enota polletja ni zaključila z izgubo. Kateri obrati od šestih, kolikor jih združujete, so tokrat še bili vlečni konji, saj vemo, da težave v predelavi niso majhne?«

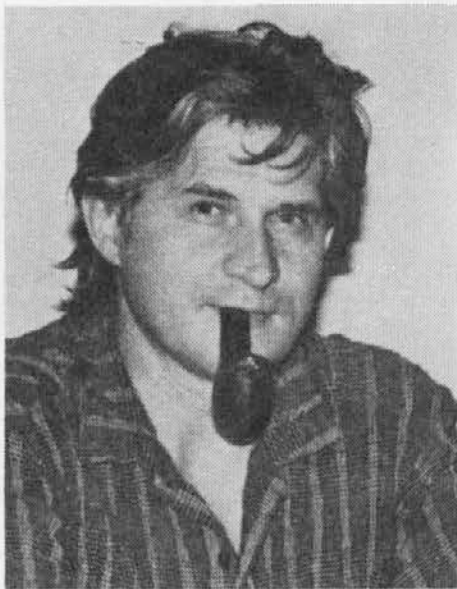
»Najboljši po rezultatu bi bil TSD, potem so Noži, čeprav tonážno ne dosegajo plana, a so v primerjavi s prejšnjim letom trendi pozitivni in vsi parametri kažejo na boljše. Tudi pri Kalinici je trend prek 100 %, plana pa v šestih mesecih niso dosegli v Orodjarni, Pnevmatiki in v Vzmetarni. Pri Orodjarni je to posledica stagnacije naročil na domačem in tujem trgu, pri Pnevmatiki in Vzmetarni pa posledica jugoslovansko orientirane proizvodnje, kajti tadva obrata skoraj nič ne izvažata. Ker je zdaj prišlo do sesutja domačega tržišča, je posledica tu. Problem pri Pnevmatiki je v zmanjšanem obsegu del v gradbeništvu, pri Vzmetarni pa v prestrukturiranju avtomobilske industrije.«

»V Sloveniji je bil ob polletju največji padec industrijske proizvodnje prav v strojogradnji in predelavi (za 23,2 % glede na lansko polletje), v železarni ne – le za 13,5 % je vaš rezultat slabši kot lani v enakem obdobju.

Kako se torej da razlagati položaj naše obdelave v panogi?«

»Rezultati naše obdelave v slovenskem prostoru niso pri-

čem, da cela slovenska in jugoslovanska predelovalna industrija zaostajata za evropsko. V železarni po kvaliteti strojnega parka

merljivi, ker smo kot PE predimenzionirani. Sicer pa lahko delamo primerjave in lahko re-

šujemo, da v slovenskem merilu izstopa TSD in se po strojni opremljenosti približuje rangu obrata v Evropi. Težava pa je, ker tehnološko ta obrat ni zaokrožen za nekatere obdelave. V Pnevmatiki imamo 80 % obdelovalnih strojev pod nivojem, v Orodjarni le tri ali štiri stroje, vredne imena oz. sposobne finalne obdelave orodij, Vzmetarno smo tako ali tako imenovali 'srednji vek'. Boljše stanje je v Nožih, kjer je treba nadomestiti samo ključne agregate.

Povezave naše in slovenske predelovalne industrije so šele na začetku. Upamo, da se bo začelo razvijati sodelovanje in da bomo izkoristili usluge drug drugega, saj nima smisla, da si vsi vse stroje navlečemo na glavo.«

»V PE Obdelava so TSD, Industrijski noži, Orodjarna, Pnevmatični stroji, Vzmetarna in Kalinica. Do nedavna so bili vsi še samostojni tozdi, zato so prišli pod skupno streho z zelo različnimi značilnostmi (zasedenost z naročili, kvaliteta izdelave, stopnja finalizacije itd.). Kako te značilnosti (tako pozitivne kot negativne) vidite vi? Ali je po vašem ta različnost med enotami za celoto prej zaviralni kot pospeševalni moment?«

»So določene prednosti. Te so predvsem v dopolnjevanju strojnega parka in v večji fleksibilnosti, ko je možna pomoč enega obrata drugemu, npr. pri izdelavi orodij. Posledica tega pa je, da lažje realiziraš naročila. Seve-

da pa ima vsak obrat svojo specifično in probleme, ti pa se seštevajo. Za specifično bi še rekel, da so praktično živeči programi, npr. v Vzmetarni in Pnevmatiki, v upadanju življenjskega ciklusa in da je zanje nujno prestrukturiranje in vpeljevanje novih programov.

Kot prednost se v takšni celoti pokaže tudi popreček. Pri nas je zdaj soliden, čeprav so nekateri obrati precej nizko.«

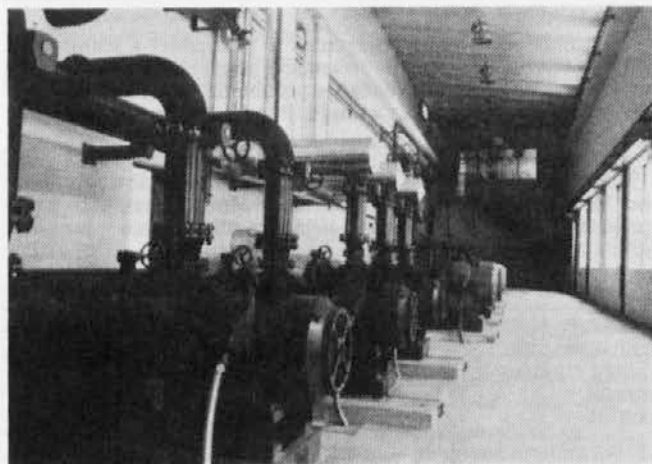
»Vse naštetu se izraža tudi v vašem polletnem rezultatu. Tako je Kontroling v analizi tega rezultata, kot pri drugih PE, tudi pri vas najbolj izpostavil zaloge (so sicer za 1 % manjše kot konec 1. kvartala, a za 8,6 % večje kot v začetku leta), izkoriščenost delovnega časa (prisotnost na delu je bila za 2,3 % slabša kot lani v enakem obdobju, predvsem zaradi bolniških), tehnološko disciplino (dejanski časi izdelave so tudi 20 in več % daljši, kot so predpisani s tehnologijo) in izmeček (predvsem v Kalinici in pri nožih je visok). Koliko gre tukaj za objektivne in koliko za subjektivne vzroke?«

»Zaloge, za katere se zavedamo, da so eden glavnih stroškov, so se malenkost zmanjšale. Zakaj so bile tako visoke, je več vzrokov, od discipline do miselnosti ljudi. Glavni vzrok zanje pa je po mojem v interni organiziranosti. Problem bo rešen, ko bomo železarno uredili organizacijsko in informacijsko, šele takrat bo lahko uresničeno načelo JUST IN TIME. Drugo je še tehnološka urejenost oziroma sposobnost manjših dodatkov. Dogaja se, da moraš 60 % materiala spremeniti v odpadke.

V zvezi s tehnološko disciplino in disciplino nasploh pa je treba vedeti, da sta dva pola: pomanjkanje naročil in naročila, pogojena z rokom, kvaliteto, ceno. Če greš po naših delavnicah, pa vidiš, da se ne moreš vključevati v zahteve zahodnega trga. Ne moreš vzeti naročila, čeprav veš, da ga tehnološko 'spraviš skozi', ker je toliko drugih zažrto. Kako dati obratu naročilo za 6000 pozicij, če jih je v sedanjih razmerah sposoben narediti le 2000? Zaradi vseh teh problemov sem sklical sestanek z obratovodji in nakazal dve možnosti: ali ostati brez dela ali jemati delo in se drugače obnašati. To je osnovni pogoj: vložiti vso energijo za to, da bomo naročilo v roku realizirali. Odgovornost gre pri tem po vrsti dol in od prvega pri sprejemu ponudbe do zadnjega delavca. Če ne bo rezultatov, bodo seveda potrebni ukrepi – premestitve do 'špen' dol ali tudi čez plot. Zunaj na trgu te namreč nihče ne pardonira.

Upam si trditi, da je zdaj za naše slabe rezultate več subjektivnih kot objektivnih vzrokov. Je pa res, da je bil preobrat, ko se je treba drugače obnašati, zelo hiter.«

KROŽNI HLADILNI SISTEM ŽE V TEKU

Čeprav projekt Racionalizacija in ekološka sanacija Jeklarne II še ni končan in 40-tonska elektroobločna peč UHP še ne dela, pa je ohlajevalni sistem, predviden zanj, že v pogonu – na vakuumsko peč v novi topilnici in novi EPŽ. Tako v stavbi z modrimi boksi pri Meži že brnijo elektromotorji in, kot je povedal Slavko Kobal, delovodja tehničnih plinov in vode v Energiji, dežurni energetiki, ki stalno spremljajo delovanje, ugotavljajo, da sistem dela dobro. Ta je krožni, zato hladilna topla voda ne odteka v Mežo, kar je z ekološkega vidika zelo pomembno.

H.M.

»Kontroling je tudi ugotovil, da vam odločno preveč storitev opravljajo zunanji izvajalci. Zakaj dajemo posel zunanji: gre za familiarnost, cene, kvaliteto, roke, kljub temu, da sami nimamo dovolj dela?«

»Pri zunanjih se navadno iščejo storitve za stroje, s katerimi mi nismo opremljeni, in takrat, kadar smo terminsko omejeni, naše zmogljivosti pa niso proste. So pa tudi primeri, ko je pri nas proizvodnja na določenih strojih predraga, in iščemo usluge zunanaj.

Toda ta problem je zelo kompleksen. Jaz gledam nanj tako: če je na nekem stroju proizvodnja predraga, jo damo ven, ker pa je še dražji stroj, ki ne dela, je treba za ta stroj najti drugo delo. Če ga ni, je treba stroj dati iz proizvodnje. Pa ne le stroj, v železarni bi morali tudi čimbolj sčistiti programe. Proizvodnjo, pri kateri z našo organiziranostjo sploh nismo rentabilni, bi morali dati privatnemu sektorju. Mi pa imamo mnogo takih izdelkov, ki so predragi že, ko do vrat pridejo.«

»Vaši PE očitajo premajhen izvoz, zato intenzivno iščete nova tržišča. Kot perspektivni so se kazali posli z Iranom in francoskim Renaultom. Kakšni so konkretni dogovori? In še: vi osebno dobro poznate tuja tržišča, saj ste v prejšnji funkciji v PII veliko potovali. Kam torej gre svet pri kovinski obdelavi? In: se mu bo v železarni dalo slediti?«

»V tej PE nas čas enostavno prehiteva. Prvi šok je bila Vzmetarna. Naročila zanjo so se sicer postopno zmanjševala, toda ni bilo pričakovati, da se bodo zdaj v trenutku sesula. Podobno je s TSD, za katerega sicer še nič ni dorečenega. Glede na trenutno situacijo in program pa se nam lahko zgodi ravno tako kot z Vzmetarno.

Ker se v PE zavedamo, da na jugoslovanskem trgu ni dovolj naročil, so vse akcije usmerjene v izvoz. Pri tem moramo včasih zaradi načrtne vzpostavitve dolgoročnejšega sodelovanja sprejeti tudi kakšen manj ugoden posel. Tako se nam zdaj dogaja z italijanskimi Danielijem. Druge možnosti, predvsem za priprave za varjenje, iščemo prek avstrijskega VOSTA. Ta trenutno dela linijo za varjenje karoserij za VW, golf. Če se plasiramo, imamo možnosti še za Mercedes in BMW. Nadalje iščemo povezave s švedsko industrijo in si veliko obetamo od navezave stikov s švedsko gospodarsko zbornico. V Iran smo dali ponudbe in čakamo na odgovor, Renault je bil s poskusnimi izdelki iz Orodjarne zadovoljen. Omenil bi tudi sodelovanje z Südradom za Orodjarjo, Noricumom v Litznu ter pogovore z več nemškimi firmami.

Rečem lahko, da je poslov 'na obzoru' veliko, od nas pa je odvisno, ali jih bomo uspeli dobiti. Na splošno pa velja, da noben

izdelek nizkega cenovnega razreda ni perspektiven.

Moja vizija je naslednja: pridobiti posle, potem pa zainteresirati slovenski prostor, da se bo vključil. Tako boš lahko hitrejši, s tem pa boš lahko dražji. Sodelovanje navzven pa seveda ne pomeni, da bodo naši delavci ostali brez dela, ampak bo dela več, če bo v roku opravljeno in kvalitetno. Danes namreč ne velja več zaporedje cena, termin, pač pa za kupca termin, cena. Najpomembnejši je termin in če tega dosežeš, odpadejo mnoge druge negativnosti: zaloge so krajše, obresti nižje itd.

Naš trend je: višji cenovni razred z manjšo materialno udeležbo, proizvodnja z manj energije, vlaganje v nove tehnologije in moderne stroje. Prav opremljenost nas tudi še zelo loči od Zahoda.«

»Sanacijski program, ki smo ga v železarni sprejeli po slabih polletnih rezultatih, predvideva izvedbo projekta za racionalizacijo proizvodnje (RAPRO), najprej prav v Obdelavi in Armaturah. Ali lahko ta projekt na kratko predstavite?«

»Menim, da je zelo prav, da smo se odločili za projekt RAPRO, kajti kljub prizadevanjem za izboljšanje stanja včasih svojih napak ne vidiš oz. hodiš po gozdu, pa ne vidiš dreves. Najeli smo nemško firmo GABO in imenovali posebno skupino v železarni, ki bo pri tem sodelovala. Najprej se bo naredil posnetek stanja, potem primerjava tega s sorodnimi tujimi podjetji in nato bo ukrepanje. Na konkretne rezultate računamo v roku enega leta. Cilji, ki jih želimo s tem projektom doseči, pa so med drugim: skrajšanje časov pretoka materiala, doseganje terminov, skrajšanje rokov dobave, minimalni čas zasedenosti zmogljivosti, maksimalna zasedenost strojnega parka, zmanjšanje zalog in proizvodnih stroškov, višja produktivnost, plačilo na osnovi dela itd.«

»Tudi pri vas so prisilni dopusti. Toda prav za vaše področje pridejo zaradi opuščanja programov v upoštevanje tudi prekvalifikacije. Ali lahko o tem že rečete kaj konkretnejšega?«

»Na področju kadrovske problematike bomo sledili študiji, ki jo je izdelal naš kadrovski oddelek. V njej so obdelani vsi kadrovski momenti od izobrazbe do socialnega stanja delavcev. Tako je razvidno, da okoli 45 % delavcev nima ustrezne izobrazbe, prepričan pa sem, da tiste ljudi z ustrezno izobrazbo lažje preusmeriš, imajo več možnosti. Zato se bomo morali v prvi fazi predvsem dogovoriti za izobraževanje, hkrati pa bomo posebno pozornost namenili iskanju zamenjav, da bo za vsakega zaposlenega v vsakem trenutku možno dobiti zamenjavo.«

»Hvala za odgovore!«

Helena Merkač

Iz polletne bilance

ČUDNO, VENDAR RES

Rdeča nit analize letošnjega polletnega poslovanja, ki jo je v železarni temeljito opravil Kontroling, je bila nesorazmerno zmanjšanje stroškov glede na zmanjšano proizvodnjo.

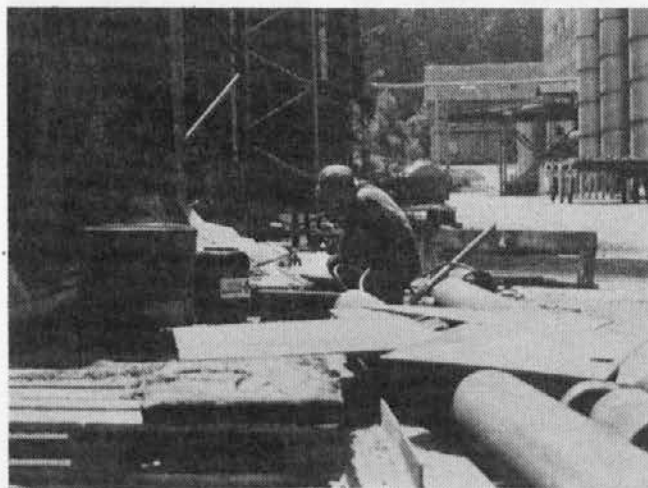
Stroški za redno vzdrževanje niso bili izjema. Pričakovati je bilo, da bodo ti ob 79,9-odstotni blagovni proizvodnji oz. 81,4-odstotni skupni proizvodnji ustrezno nižji, a niso bili. Absolutna razlika stroškov rednega vzdrževanja do polovice plana je znašala 9 milijonov din, ob korekciji plana na obseg proizvodnje pa celo 19 milijonov din.

Podobno velja za stroške storitev drugih podjetij v železarni. Tudi ti so v polletju presegle polovico letnega plana, čeprav bi morali biti variabilni oz. odvisni od obsega obratovanja agregatov. Tako so bili za 34 % večji, kot je predvideval z obsegom proizvodnje korigiran plan.

Kar za 63 % višji, kot bi smeli biti po korigiranem planu, so bili tudi stroški storitev naših proizvodnih obratov (izdelava orodij, priprav, vzdrževanje orodja).

In še: poraba goriv in maziv je bila za 30 % višja, kot bi glede na proizvodnjo lahko bila.

Če odmislimo nekaj pretakanj sredstev med rednim in investicijskim vzdrževanjem, je po besedah odgovornih v vzdrževanju edina možna razlaga teh števil naslednja: če je manj dela, je več popravil (časa za popravila!)

SPET MALICE

Z malicami v železarni še nikdar ni bilo vse prav. Zapletalo se je pri odločanju, kdo naj nam kuha (Merx ali sami), kje naj jemo (v treh večjih ali v več manjših jedilnicah), kdo naj kaj je (ali dietno malico vsi, ki jo želijo, ali le bolni) in ne nazadnje – ni dneva, da bi vsi vse tiho in radi pojedli.

Po letošnji polletni bilanci so malice spet na tapeti, tokrat v zvezi z izgubo PE Turizem in družbeni standard. Kot je povedala Helena Burjak, vodja Oddelka za letni plan v Kontrolingu, ta PE ustvarja rezultat zgolj na račun prehrane delavcev, prehrana pa je pri nadomestilih največji strošek, saj predstavlja kar 68 % celotne vsote (26,7 milijonov din). Ker je to odločno preveč, saj ne glede na to, da delavci nič ne prispevamo sami za malico, le-ta vseeno bremeni dohodek, in ker ne gre, da bi bila prehrana edina profitna dejavnost PE Turizem in družbeni standard, po novem ta enota ne bo prejela prispevka za vse delavce za vse delovne dneve v mesecu, ampak le za tiste, ko je delavec dejansko na delu. Tako je tudi po zakonu edino prav in tako imajo tudi drugod (pa še samoprispevek, če podjetje ne more zagotoviti minimalno določenega zneska za malice).

Kaj lahko po tem stori PE Turizem in Družbeni standard? Lahko seveda poslabša malico, toda to ni namen tega ukrepa. V železarni želimo le, da bi se PE Turizem in družbeni standard bolj postavila na svoje noge, kar bo seveda pomenilo še marsikaj (tudi to, da bo treba plačati rekreacijo na DTK, najbrž).

H. Merkač

PRETOK MATERIALA MOČNO VPLIVA NA FINANČNI REZULTAT

Povzetek študije gospodarjenja z materiali v
Železarni Ravne

UVOD

Z namenom, da ugotovimo, kje šepa in kaj izboljšati pri gospodarjenju z materiali v Železarni Ravne, v sektorju IR pripravljamo ustrezno študijo. Obsega pregled stanja, mnenje ljudi, ki delajo na pretoku materiala, ter projekcijo nadaljnje usmeritve te dejavnosti.

Od predvidenih 16 obratov smo do sedaj posneli stanje in dobili mnenje od 11. obratov. Aktivno je sodelovalo 20 ljudi na to temo. Iz ogleda in mišljenja sodelujočih so povzeti zaključki.

POVZETEK STANJA IN MNENJ

- Vsi svoje delo dobro poznajo, ne bi pa škodovalo, če se izve kaj novega tudi na tem področju. Če se organizira izobraževanje, je treba ločiti dva nivoja. So tudi primeri, kjer odločno odklanjajo vsakršno dodatno izobraževanje.

- Neustrezna skladišča imajo predvsem v SGV in nabavi.

- Ni izdelan način, kako se rešiti nekurantnih zalog.

- Nabava šepa pri nakupu Fe legur, uvozu delov ter dobavah iz Železarne Jesenice in iz naše lastne livarne.

- Nekateri predlagajo skupno materialno službo, predvsem pa skupno zalogo in pripravo vložnega materiala. Škoda je, da ni bila organizirana predvidena enota za gospodarjenje z materiali.

- Drugi zaradi specifičnosti materialov zagovarjajo lastne materialne službe in priprave materiala.

- Večini sedanjí način transporta ustreza, v ETS pa načrtujejo prehod z ročnega vozila na kamion za dobavo med delavnicami in obrati.

- Poenotiti je treba vodenje zalog in omogočiti vsakemu obratu vpogled vse zaloge v Železarni Ravne, predvsem za vložni material.

- Zmanjšati dokumentacijo pri naročanju in zasledovanju materialov, hkrati pa izboljšati tovrstno evidenco.

- V vsakem trenutku naj bi bilo možno ugotoviti stopnjo realizacije naročila in gibanje materiala.

PREDLAGANA PROJEKCIJA

Na izdelavo projekcije vpliva poleg prikazanega stanja tudi predvideni bodoči razvoj železarne: nove tehnologije, izdelki, zasedenost, lokacije itd. ter finančne možnosti. Žal so te trenutno slabe in ni možno računati na večja vlaganja v bližnji prihodnosti. Kljub temu je potreben načrt, kako bomo ravnali v okviru možnosti, to pa je:

- Izbrati je treba lokacijo in izdelati koncept, kje se bodo v bodoče locirali vsi skladiščni prostori, če bodo zaradi novogradnje prestavljeni ali pa so sedaj neustrezni. To bi bil zamelek bodočega skupnega skladišča in priprave materiala tistih obratov, ki tega nimajo zadovoljivo urejeno, ali bi sedanje tovrstne prostore namenili drugi dejavnosti in bi našli skupni interes z drugimi. To bi naj bilo lokacijsko in organizacijsko povezano s skladiščem profilov, ker je podobna dejavnost.

- Uvesti je treba računalniško posredovanje informacij, predvsem znotraj železarne od obratov do nabavne službe, nato pa tudi do glavnih dobaviteljev, brez podvajanj, prepisovanja in prenašanja papirjev, ampak le dopolnjevanje podatkov za naročanje in spremljanje nabave materiala.

- Uvesti možnost pregleda vseh zalog v železarni skupaj s tekočimi cenami, predvsem za vložni material.

- Dopolniti je treba terminalsko povezavo skladiščnih in materialnih služb s centralnim računalnikom, ker se vodijo zaloge.

- Uvesti natančnejše in enostavnejše spremljanje sprejetega in porabljenega materiala s pomočjo črtnih kode.

- Zaposleni na obdelavi podatkov pri pretoku materiala bodo morali poznati delo s terminali, smisel in vrste zalog, smisel šifriranja zalog, črtno kodo in še kaj.

- Predvsem sodelavci, ki fizično prenašajo, transportirajo in uporabljajo materiale, morajo dobiti občutek za varčno delo z njimi.

ZAKLJUČEK

Pretok materiala v podjetju bistveno vpliva na finančni rezultat. Idealno bi bilo, da je materiala tako malo, da ga je ravno še dovolj za nemoteno poslovanje. Ker pa tega na sedanji ravni informacijsko-preskrbovalnega sistema še daleč ne dosežemo, se skušajmo temu čim bolj približati. Menimo, da bi z realizacijo programa, katerega povzitek smo podali, za nekaj korakov zmanjšali razdaljo med idealnim in obstoječim stanjem. Da bi s tem uspeli, bo poleg sredstev treba vložiti dosti znanja in predvsem volje.

Mihael Lotrič

ŠE ENKRAT

»NAROČIL BO DOVOLJ LE, ČE BOMO KONKURENČNI«

Z vsebino članka s tem naslovom, ki je bil objavljen v 7. št. Informativnega fužinarja, se strinjam, le v zvezi s firmo Ingersoll-Rand je potrebnih nekaj pojasnil.

Predstavniki firme Ingersoll-Rand iz Italije, Milano, ki so bili pri nas na razgovorih glede sodelovanja na področju pnevmatike, so v prvi fazi hoteli sodelovati pri izdelavi komponent za njihov vrtni stroj - goseničar na komprimiran zrak - krmiljenje hidravlične (stara izvedba). Vse drugo, višje oblike sodelovanja, bi prišlo v poštev kasneje. Ko je predstavnik pregledal ves program naše pnevmatike, je izrazil željo po vrtnem kladivu VK-20. Dogovorili smo se za dva kosa za dobo 3-4 mesecev. Po končanem testiranju jih vrne ali odkupi, vsekakor pa mora poslati poročilo o testiranju. Po večkratnem urgiranju smo dobili kladiva in poročilo 5.4.1990, odpremili pa smo jih julija 1989.

Predstavniku sem razložil, za katera dela je to kladivo name-

njeno in je dejal, da ravno tako kladivo potrebuje. Za bralce tega članka pa je potrebna seveda tudi tista informacija, ki jo je dobil predstavnik firme glede kladiva.

Kladivo VK-20 ni namenjeno za rudnike, za glavna vrtna dela, predvsem za gradbena podjetja, za manjša dela, skratka povsod tam, kjer ni zahteve po visokem učinku.

Zaradi tega je enostavne konstrukcije, okvare so minimalne, prav tako vzdrževanje. Ni občutljivo za nesnago (sicer kladiva visokih učinkov so), hrup ni pretiran, obstaja pa učinkovita individualna zaščita.

Z vsem tem se je predstavnik strinjal. (Če je bilo kaj narobe glede termične in mehanske obdelave, ne vem).

Na tržišču je dokaj dobro zanimanje za to kladivo, o čemer priča tudi podatek, saj je do sedaj prodanih okoli 20.000 kosov (brez rezervnih delov).

Avgust Knez, dipl. inž.

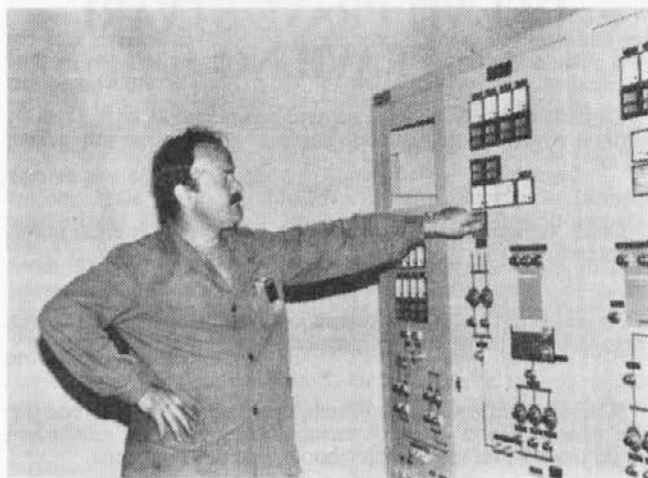
JAVNO MNENJE ŽELEZARNE RAVNE 1990

Delavci o delu in življenju

MOTIVACIJA

Motivacija kot eden izmed bistvenih pogojev za uspešno delo delavcev in na osnovi tega uspešnega poslovanja organizacije je predmet raziskovanja številnih strokovnjakov.

manjkuje delavcev, je sprejemljivo pri 43 % anketiranih. 66 % delavcev ne dela privatno za zaslužek, kar je največkrat izbran odgovor že v JM 86. Pogostejše je delo za prijatelje, sosedo brez plačila do 10 ur tedensko (47 %).

Zanimalo nas je, kateri so osnovni motivacijski faktorji anketiranih delavcev v železarni in kakšna so njihova stališča do nekaterih aktualnih dogajanj v podjetju.

Za človekovo dejavnost lahko uporabljamo različne satisfaktorje in motivatorje. Med naštetimi faktorji, ki delavce vzpodbujajo k delu, je rang odgovorov tak: osebni dohodek (18 %), zanimivost dela (15,7 %), samostojnost in odgovornost (12,6 %), sledijo želje po pridobivanju novih znanj (10,7 %) ter možnosti njihove uporabe (10 %). Najnižje so možnosti napredovanja ter pohvale in priznanja.

Najbolj razširjen motivator je torej osebni dohodek. Nagradjevanje pa pogosto ni neposredno povezano z delavčevim osebnim prispevkom, ampak z drugimi dejavniki, ki niso rezultat dela.

Razmerje med najnižjim in najvišjim osebnim dohodkom v podjetju se mora gibati od 1:3 (34 %). Visok je procent tistih, ki menijo, da razmerje ne bi smelo biti omejeno (16 %). Zanimiva je primerjava z JM 86, kjer je največji procent delavcev menil, da morajo biti osebni dohodki za vse delavce približno enaki. Tajnost osebnega dohodka je najpomembnejši odgovor na vprašanje, ali delavce zanima osebni dohodek drugih (33 %). Tudi boljše denarno stimuliranje na delovnem mestu, kjer stalno pri-

Socialna slika zaposlenih predvsem z vidika višine osebnega dohodka v podjetju kaže, da mora polovica anketiranih (49,8 %) mesečno zelo skrbno gospodariti z denarjem in se omejuje pri nakupih opreme in obleke, 32,8 % varčuje z omejevanjem v manj pomembnih stvareh – luksus. Približno 7 % anketiranih odgovarja, da se močno omejujejo tudi pri nakupih hrane in čutijo pomanjkanje osnovnih dobrin.

Drug, ravno tako pomemben motivator, je delo, ki ga človek opravlja. To mora biti delavcu v zadovoljstvo in tudi njegove sposobnosti in znanje se morajo skladati z zahtevami dela.

Kakšne so možnosti razvijanja sposobnosti delavcev na njihovih delovnih mestih? 43,2 % anketiranih meni, da majhne, 40 % ocenjuje, da je možnosti precej. Alternativno vprašanje, ki pa se nanaša na druge zaposlene delavce in predvideva projekcijo na anketiranega delavca, pove, da kar 51,6 % delavcev meni, da se v podjetju nudijo možnosti uresničevanja novih idej.

Za poklicno kariero kot razvoj in napredovanje znotraj strokovne in vodstvene lestvice 33 % anketiranih ni imelo možnosti. Procent je podoben rezultatu iz JM 86. 21 % anketiranih je to možnost imelo, pa je ni izkoristilo, enak odstotek pa meni, da ima to priliko sedaj. Skrb za razvoj in napredo-

vanje je v rokah vsakega posameznika, vodij in hkrati ustreznih služb (32 %).

Strokovna usposobljenost za delo je pogoj delovne učinkovitosti, hkrati pa je nizka ocena strokovne usposobljenosti alarm strokovnim službam za organizacijo raznih oblik dodatnega usposabljanja. 39,8 % delavcev je mnenja, da imajo ustrezno znanje za svoje delo; sledi potreba po osvajanju specifičnih znanj iz stroke z izpopolnjevanjem ob delu (31,8 %). Desetina meni, da ima več znanja, kot se zahteva za njihovo delo.

Izobraževanje zaposlenih stimuliramo z različnimi ugodnostmi za izobraževanje. 54,4 % anketiranih meni, da je to pravilno, opozarja pa na potrebo po enakih možnostih za vse zaposlene. 22,4 % poudarja, da je treba upoštevati predvsem izobraževanje, ki je v skladu s potrebami in interesi železarne.

Več kot polovica delavcev (64 % anketiranih) se je pripravljena učiti strokovne tematike toliko časa, kot je potrebno; 10 % se jih ne želi izobraževati. Med najbolj sprejemljivimi oblikami naštevajo delavci šolanje ob delu (20 %), praktično usposabljanje (18 %), seminarje in strokovna srečanja (16 %) ter tečaje (15 %).

Med ovirami pri odločitvi za izobraževanje izstopajo družinske obveznosti (23 %), preza-polenost (17 %), sledijo pa visoki stroški (16 %) ter starost (10 %).

Kot se zaposleni strinjajo z nekaterimi ukrepi, ki bi lahko

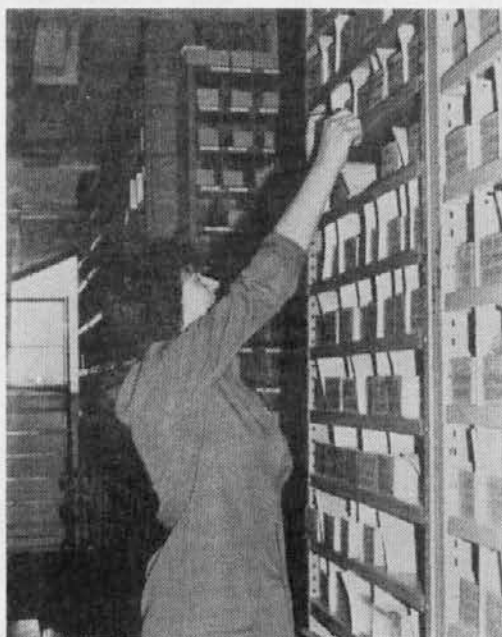
ali bodo zmanjšali nezaposlenost mladih v regiji? Večina anketiranih delavcev se v celoti strinja, da je treba upokojiti delavce, ki izpolnijo enega izmed pogojev za redno upokojitev (79 %), delavce z neustrezno izobrazbo je treba prerazporediti (68 %), strinjajo se z omejitvijo honorarnega in nadurnega dela (77 %) ter dvojnega dela (67 %). Z disciplinskimi ukrepi je treba zaostri delovno disciplino (63 %). Ne strinjajo pa se z omejevanjem zaposlovanja žensk (33 %). Prisotno je mnenje, da je treba vsem zaposlenim skrajšati delovno dobo.

Odnos do podjetništva je pri 60,8 % anketiranih pozitiven. Menijo, da bo ustanavljanje malih podjetij omogočilo večjo gospodarsko učinkovitost, čeprav bodo na ta način bogatelji le nekateri (15,8 %). Negativno stališče se pojavlja pri 10 % delavcev.

Podjetnik je posameznik, ki postaja samostojen gospodarstvenik, ustvarja nove proizvode ali spreminja že delujoč delovni proces. Aktivno sodeluje v vseh fazah nastajanja novega proizvoda. Zaposlene smo povprašali, ali imajo lastnosti podjetnika.

O tem ni razmišljala več kot polovica vprašanih (53,4 %). Ovire za podjetništvo vidijo anketirani v začetnem kapitalu (41 %), prostorskem problemu (19 %) ter nezadostni informiranosti (8,6 %).

Povzeteč:
Sonja Lakovšek-Vukovič,
dipl. psih.

ZA VAS SMO PREBRALI V REVIJI MANAGER

Živeti s podjetjem 25 ur na dan

POSEBNOSTI IN PREDNOSTI JAPONCEV

Vojskovodje v svetu elektronike imajo rumeno kožo.

Japonci se držijo petih konfucijanskih vrednot:

pripadnosti, discipline, izobraževanja, varčnosti in trdega dela. Dodajmo dva primerjalna podatka: ZDA imajo 131 Nobelovih nagajencev za fiziko, kemijo, medicino in ekonomijo, Japonska le štiri. Toda v ZDA razvijejo nov avtomobil v petih letih, Japonska v treh. ZDA tehnologijo izumljajo, Japonci jo kupujejo.

V Toyoti so že l. 1980 izdelali avto v dveh dneh, toda pet tednov je trajalo, da so izpolnili naročilo kupca. Ko so pognali čez prag vse komercialne direktorje, so izpolnili naročilo v enem tednu.

NEKAJ SLOVENSkih ZNAČILNOSTI

Vsa Slovenija letno registrira manj izumov kot srednjeveliko zahodnonemško podjetje.

Naše geslo mora postati **pozitivno mišljenje**. Od delavcev do direktorjev smo preveliki pesimisti. Zato se moramo truditi, da bi negativne težnje spremenili v pozitivno energijo.

Z brezumnim obremenjevanjem gospodarstva in s politiko obrestnih mer smo povsem uničili slovensko industrijo.

Staro poslovno moralo smo pred desetletji popolnoma razvrednotili. Pogodba, na primer, ne velja prav nič več in vse, kar zadeva dobre poslovne odnose, bo treba še ustvariti.

Spremeniti je treba odnose med ljudmi, pri čemer so lastninski odnosi samo ozadje problema. Resničen problem so delovne navade ljudi in njihovo znanje.

ŠTIRI VODILA O PODJETNIŠTVU

Ne moreš biti manager, če prideš ob 7. zjutraj v službo, ob 15. pa odideš in pozabiš na podjetje. S firmo je treba živeti 25 ur na dan. (Marjan Starc, direktor Mehane iz Izole)

Pri 50 ali 60 pri najboljši volji ne moreš postati uspešen manager. (Slaven Letica)

Denarna nagrada ni vse. Kdor ne zna potrepeljati po rami, naj ne rine med managerje.

15 odst. napak naredi delavec, 85 odst. jih odpade na organizacijo in sistemske napake.

ANALFABETI V AMERIKI IN DRUGE CVETKE

Ameriška učenca se pogovarjata. Prvi pravi, da je prebral, da je 78 odst. učencev zelo uspešnih v matematiki. Drugi je rekel:

»Hudiča, skoraj polovica!«

Opiranje samo na lastno znanje je neumna domišljavost, le kupovanje tujega je domišljava neumnost.

Zaostati v enem od 300 dejavnikov konkurenčnosti pomeni zaostati v konkurenčnem boju za tri leta. Če pa ste naredili spodrsrljaj na področju izobraževanja, ste zaostali za 20 let.

Garelli

zadovoljstvu le trem.

Ameriški poslovnež: »Vsi na Vzhodu so lačni tehnološkega znanja, nihče pa noče zanj nič plačati.«

Geslo ustanoviteljev znanega računalniškega podjetja Microsoft Gatesa in Allena:

»Računalnik na vsaki mizi in v vsakem domu, v vseh pa Microsoftov softver.«

SLOVENIJA V EVROPI

DELATI PRAVE STVARI PRAVILNO

Za sredo devetdesetih let je predvidena energetska kriza z dva do štirikrat povečano sedanjo ceno energije. – Kako smo pripravljeni na to?

Delati moramo prave stvari pravilno. Nesmiselno je delati pravilno neprave stvari.

Na področju klasičnih dejavnosti je Slovenija premalo učinkovita v energetiki in transportni infrastrukturi.

V strukturi družbenega proizvoda imamo prevelik delež energetske zahtevnih in za okolje obremenjujočih programov, zaostajamo pa pri uvajanju informacijskih tehnologij in difuziji znanja.

Če smo pred 15 leti še sami razvijali večino programov, danes to brez globalnih strateških zvez ni več mogoče.

Slovensko gospodarstvo mora v 2 – 5 letih odločilno zmanjšati delež nekonkurenčnih programov s preveliko porabo energije, surovin in dela (predvsem metalurgijo), preostale programe pa tehnološko in menedžersko modernizirati.

Nevarno je, da se nam v prehodnem obdobju velike nezaposelnosti zniža izobrazbeni, zdravstveni in socialni standard.

Slovenija ima samo okrog 30 – 50 resnih programov (obvladovanje svetovnega trga, tehnologija, proizvodnja, koncepcija vodenja, sodobna razvojna filozofija menedžmenta), s katerimi lahko računamo na pomembnejše strateške partnerske povezave v globalni ekonomiji; če tu ne dosežemo česa, bomo le tretjerazredni kooperanti.

(Povzeto po: Lojze Sočan, Strategija sodelovanja z Evropo, Naši razgledi št. 15, 17. avgusta 1990)

FUŽINAR ZA RAZVOJ

KAJ SMEMO VEDETI O VOLFRAMU

3. Stroji in magneti

Čeprav redko, vendar uporabljamo volfram tudi za izdelavo gradbenih jekel. Včasih, ko so letali še z batnimi motorji, se je volfram prevažal v ojničnih gredah sestave 0,4 % C, 14 % Cr, 14 % Ni in 3 % W. Trudil se je za ohranjanje trdnosti in oblike pri visoki temperaturi. Povečuje namreč preoblikovalni odpor v vročem. Malo manj priljubljenosti pri nas, civilistih, si je nabral kot udeleženelec v puškinih cevah: 0,6 % C in 2 % W poleg železa. Te cevi so bile seveda visoko trdne, poleg tega so jim karbidi dajali trajnost, obstojnost proti obrabi. Dandanes se poslužuje orožarji drugih, cenejših karbidotvorcev, ki nudijo tudi večjo popuščeno obstojnost kot volfram.

Ostane pa volframova zmožnost utrditi feritno osnovo. S tem povečuje trdnost jeklu veliko bolj kot krom ali nikelj, čeprav ta dva dajeta zmožnost globljega prekajenja.

Najlepše pri tem povečanju trdnosti krom-nikljevih jekel z volframom pa je, da se jim ne zmanjša žilavost. Volfram torej ohranja tisto, kar večina elementov pušča v nemar, ko poveča trdnost. Žal omejuje globino kaljenja – pomagamo si z zviševanjem kalilne temperature. In za voljo volframa se moramo še posebej bati velikega razogljčenja površine med ogrevanjem.

Za nizke temperature je volframovo jeklo primerno – vendar ne bolj kot poboljšano nikljevo jeklo, ki je cenejše.

Tudi naprave za zelo visoko temperaturo so lahko iz volframovega jekla. Rekristalizacijska temperatura je sorazmerna tališču legirnih elementov, zato je tudi molibden ustrezen za trajno v vročem delujoče jeklene dele. Zgolj zaradi svoje lažje dostopnosti in preprostejšega dela z legiranjem je izpodrinil (skoraj spodnesel) volfram. Zato dandanes ne najdemo v ognjeobstoynih zlitinah več kot 1 % W.

Še na dveh tekmovališčih se izkaže volfram: v nerjavnem jeklu s 15 % Cr, 15 % Ni, 0,4 % C nudi 3 % W odličen odpor obrabi nizkotlačnih parnih turbinskih lopatic. Skratka, tako jeklo je za visokovredne lopatice. Dandanes jim robove navadno navarjajo s trdimi prevlekami, ki so nerjavne.

Druga uporaba je v jeklih za ventile. Sestava je podobna kot

za lopatice turbin, le ogljika je več: 0,5 % C, 18 % Cr, 9 % Ni, 2,5 % Si, 1,3 % Mn in 1 % W poleg železa. To jeklo ima pri nas detektivsko ime X45. Najnižja temperatura kovanja je 900°C, toplotna obdelava je kar gašenje s 1050°C v vodi. Pri sobni temperaturi dosega natezno trdnost do 1000 N/mm².

Po drugi strani pa kot pomočnik pri navadni (sobni) temperaturi volfram jeklu ne koristi kaj prida. V cementacijskih jeklih je s svojo nerodnostjo kriv za nenormalno strukturo: karbidne kletke obdajajo feritne otoke. Povzročata tudi skepljanje karbidov. To sicer ni zmerom slabo, saj se tako zmanjša nevarnost krhkosti, prihajajoča od karbidov, če so povezani v mrežo, kletke, lupine.

Tudi zadrževanje ogljika pred napredovanjem v globino ni le škodljivo, saj po drugi strani volfram podpira zelo visoko vsebnost ogljika na površini. S tem zavaruje jeklen izdelek pred nevarnostmi, ki jih prinaša eventualno previsoko ali predolgo ogrevanje za cementacijo (npr. če nimamo najsodobnejših peči). Potrebne ga pa je vsaj 1,5 % W, da zavira rast zrna (ohranja trdnost).

V glavnem je volfram uporaben le v Cr-Ni cementacijskih jeklih in jih zboljša podobno kot jekla za zboljšanje: močno vzdigne trdnost in obenem precej žilavost. S tako poudarjeno dvostranskostjo nas posebno bogato obdara prav volfram.

Od posebnih lastnosti, ki jih podeduje jeklo od volframa, omenimo še, da volfram rajši kot krom veže kisik in da se njegov oksid noče držati površine izdelka. Korozijska obstojnost bo majhna.

Se pa s svojimi obstojnimi karbidi odlično upira vodik, ki ga v kemiji pogosto srečujemo (amonijak, umetna gnojiva). Da je jeklom trdnost v vročem, kot smo že videli, kot zvest karbidotvorec povzročata tudi on poleg mehanske še magnetno trdoto. Za stalne magnetne se obnese jeklo z 0,7 % C, 6 % W in do 1 % Cr. Pri tem ima krom vlogo zmanjševalca kritične ohlajevalne hitrosti, t.j. omogoča kaljenje v olju namesto v vodi. Tako se izognemo nepotrebnemu krivljenju magnetov.

Kot vsak talent je tudi volframov lahko škodljiv. Posebej nevarno je izločanje WC, ki ga vi-

dimo na poliranem jeklu že brez jedkanja (pri povečavi 200-krat). Tako zažarjeno jeklo nudi pol manjšo koercitivno silo npr. 37 namesto 67 oerstedov. Ima okoli 11.000 gaussov remanentnega magnetizma.

Ko vidimo, kako zelo nam koristi, ga najbrž smemo imeti za domačega dobrega duha, brez skrbi pred volčjo slino ali peno, po kateri ima ime.

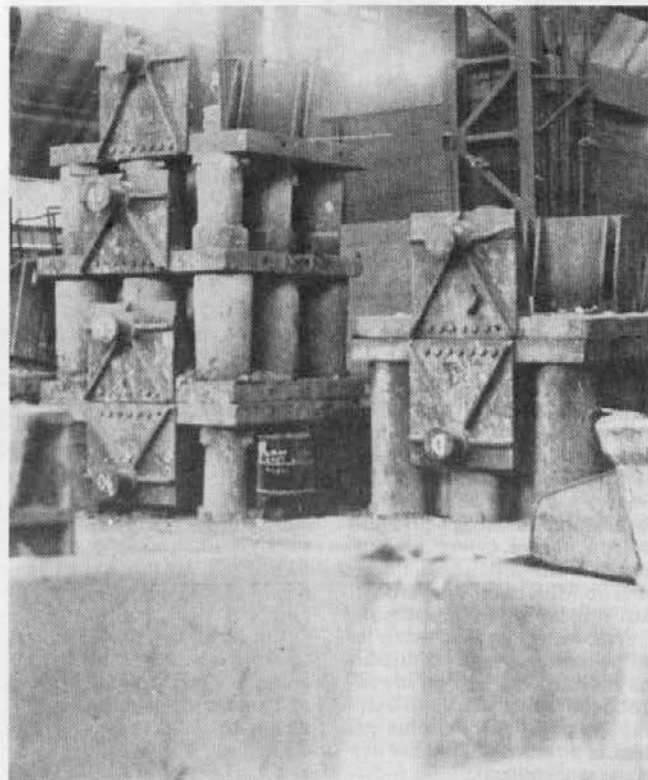
Mag. Franc Uranc

OBRATOVALNI ELEKTROENERGETSKI MODEL OBLOČNE PEČI

Dr. Janez Bratina, dipl. inž.

V članku so z vrsto grafičnih slik prikazani funkcijski odnosi elektroenergetskih parametrov obločne peči, kot nastopajo pri modelu obločne peči, ki poleg kratkostičnih induktivnih in ohmskih upornosti upošteva še induktivno in ohmsko upornost električnega loka. Relativne vrednosti delovne moči na pečnem transformatorju, relativne vrednosti delovne moči na loku, relativne vrednosti napetosti loka, erozijski indeks, energetski in časovni izkoristek obločne peči so podani v odvisnosti od faznega faktorja $\cos\varphi$ ki je vodilna obratovalna veličina obločne peči, ter od razmerja induktivne in ohmske upornosti loka (B), ki se podobno kot $\cos\varphi$ neposredno meri v času obratovanja. Splošno veljavne relativne elektroenergetske vrednosti obločne peči so za idealiziran primer obratovanja odvisne le od razmerja kratkostične induktivne in ohmske upornosti peči (y), ki se glede na velikost in tip peči spreminja le v znanih mejah: prav tako je za posamezne tehnološke faze znano razmerje induktivne in nadomestne ohmske upornosti na loku peči (B). Prikazane slike za realno nastopajoče vrednosti (y) in (B) ter $\cos\varphi$ omogočajo nazoren pregled stanj obločne peči, ki jih definira način vodenja peči ($\cos\varphi$, moč) in tehnološka faza obratovanja (B). Poleg poglobljenega orisa elektroenergetskih in toplototehniških realnih stanj obločne peči omogoča tak prikaz medsebojno vrednotenje različnih tehnologij, kakor tudi optimiranje vodenja peči glede na energijski oziroma časovni izkoristek in glede na druge obratovalne omejitve.

(Povzetek iz Železarskega zbornika 1990, št. 2)

NOVE KNJIGE V STROKOVNI KNJIŽNICI

- 8646 Yester, M.: Using Turbo Pascal. - Carmel, 1989
- 8647 Alonso, R.: Turbo Pascal DOS utilities. - New York (etc.), 1987
- 8648 Beam, G.: Advanced Clipper: dBase compiler applications. - (1st publ., 2nd print.). - Blue Ridge Summit, 1988
- 8649 Brenner, R.C.: IBM PC troubleshooting and repair guide. - (1st ed., 5th print.). - Indianapolis, Indiana, 1987
- 8650 Billings, K.H.: Switchmode power supply handbook. - N. York (etc.), 1989
- 8651 Petan, D.: Prostoprogramirano krmiljenje stiskalnice - diplomska naloga. - Ljubljana, 1988. - (Diplomske naloge ŽR)
- 8652 Mravljak, S.: Zasnova AOP meničnega poslovanja v DO Železarna Ravne: diplomsko delo I. stopnje. - Ravne, 1988. - (Diplomske naloge ŽR)
- 8653 Koroš, S.: Računalniško podprto konstruiranje rezilnih orodij za preobliko-
- vanje pločevin: diplomska naloga. - Maribor, 1987. - (Diplomske naloge ŽR)
- 8654 Stradovnik, J.: Planetno gonilo s stožčastim ozobjem z močjo P=40 kW: diplomsko delo visokošolskega študija. - Maribor, 1987. - (Diplomske naloge ŽR)
- 8655 Krautberger, B.: Izdelava in preizkušanje gonila: diplomsko delo visokošolskega študija. - Maribor, 1987. - (Diplomske naloge ŽR)
- 8656 Viderman, I.: Preračun vertikalnega polžastega transporterja in primerjava s pnevmatičnim elevatorjem za iste zahteve: diplomska naloga. - Maribor, 1987. - (Diplomske naloge ŽR)
- 8657 Lampret, R.: Model upravljanja materialnega pretoka s posebnim ozirom na strojno lansiranje proizvodne dokumentacije: diplomsko delo. - Ravne, 1988. - (Diplomske naloge ŽR)

POČITNIŠKO DELO JE LAHKO TUDI NEVARNO

Za doma velja, da pride do največ poškodb v kuhinji; za fabriko seveda ne. Tako so bila tudi ta tri dekleta (od skupno 276 mladih na počitniškem delu julija in avgusta; od tega jih je bilo v PE Turizem in družbeni standard okrog 120) kljub ostrim nožem in vročim loncem v kuhinji oz. razdeljevalnici ob Meži manj v nevarnosti kot njihovi kolegi po obratih. In res: čeprav se je še vsako leto poškodoval kdo od mladih na počitniškem delu, saj so poškodbe zaradi nezkušenosti stalno tveganje, je bila letos pri tem še posebna smola: kar dva sta se poškodovala težje (odtr-

gan del prsta; v telo zagnan delec). Zdaj seveda ne moremo reči, da je do poškodb prišlo zgolj zaradi mladosti oz. nezkušenosti in po besedah vodje VPD Franca Čegovnika tudi zaradi nepoznavanja predpisov o varnosti ne, saj morajo mladi pred začetkom dela podpisati, da poznajo predpise - pač pa - nesreča je nesreča, nikoli ne počiva.

Kljub temu velja še enkrat opozoriti na previdnost in močje na malo večjo odgovornost okolja do novince, ki pride na počitniško delo.

H.M.

- 8658 Kralj, M.: Razvoj in značilnosti uvoznega režima po letu 1965: diplomsko delo ob zaključku visokošolskega študija. - (Maribor), 1988. - (Diplomske naloge ŽR)
- 8659 Majerič, S.: Predpisovanje tehnologije obdelave orodnih plošč: diplomska naloga visokošolskega študija. - Ljubljana, 1989. - (Diplomske naloge ŽR)
- 8660 Kert - Kos, M.: Načrtovanje razvoja energetskih naprav z ekspertnimi sistemi: diplomska naloga visokošolskega študija. - Ljubljana, 1988. - (Diplomske naloge ŽR)
- 8661 Pačnik, J.: Izdelava litih magnetov alnico: diplomska naloga. - Ljubljana, 1989. - (Diplomske naloge ŽR)
- 8662 Ivartnik, A.: Inkrementalni dajalnik: diplomska naloga. - Ljubljana, 1989. - (Diplomske naloge ŽR)
- 8663 Poberžnik, S.: Termohidravlični preračun toplotnega menjalnika lupinskega tipa za enofazni tok in vodoravno izvedbo: diplomsko delo visokošolskega študija. - Maribor, 1989. - (Diplomske naloge ŽR)
- 8664 Repanšek, B.: Hranilnice in druge finančne institucije in varčevanje prebivalstva v ZRN: diplomsko delo. - Ljubljana, 1989. - (diplomske naloge ŽR)
- 8665 Knez, A.: Računalniško podprto model terminiranja ponudb in naročil kupcev: diplomsko delo. - Ravne, 1988. - (Diplomske naloge ŽR)
- 8666 Apat, J.: Peneče žilindre v električni obločni peči: diplomska naloga. - (Ljubljana), 1987. - (Diplomske naloge ŽR)
- 8667 Janežič, J.: Organizacija zdravstvenega varstva v Železarni Ravne s posebnim ozirom na poklicni travmatizem: diplomsko delo. - Ravne na Koroškem, 1989. - (Diplomske naloge ŽR)
- 8668 Bourdeau, P.: Methods for assessing and reducing injury from chemical accident. - Chichester (etc.), 1989
- 8673 Safarič, V.: Skladiščno poslovanje z nabavljenim materialom: diplomska naloga visokošolskega študija. - Ravne na Koroškem, 1988. - (Diplomske naloge ŽR)
- 8674 Čeru, M.: Merjenje temperature: (preučitev problematike merjenja temperature s termopari in merilnimi upori): diplomska naloga. - Ljubljana, 1989. - (Diplomske naloge ŽR)
- 8675 Mirkac, V.: Optimiranje napajalnikov za jekleno

litino: diplomska naloga. - Ljubljana, 1989. - (Diplomske naloge ŽR)

Pripravila Z. Strgar

NE POLITIZIRAJMO BONTONA

Kdor vsaj malo pozna pisma bralcev v Delu, razume, zakaj smo se na našem uredništvu že spomladi odločili: v tovarni in Fužinarju smo samo delavci Železarne Ravne, zunaj bodimo pripadniki katerekoli stranke hočemo. Kar vsebuje strankarski sarkazem, ne bo objavljeno, zato tudi ne dva ironična prispevka na temo »gospod - tovariš«, vendar vseeno nekaj besed o tem.

Poglavje bontona, ki se mu reče medsebojno ogovarjanje in naslavljanje, ima dolgo in pestro zgodovino. Meščanska naziva gospod in gospa sta le plod dolgega razvoja in pomenita delno zmago nad celo goščo cesarskih, kraljevih in podobnih »veličanstev«, »visokosti«, »svetlosti« in »milosti«, saj je bil hud pregrešek imenovati barona enako kot grofa, kneza ali vojvodo itn. Na Zahodu mora človek, ki noče veljati za neotesanca, še danes pogledati v proročnik, kako je treba pravilno ogovoriti npr. vladnega ali cerkvenega dostojanstvenika določene stopnje.

Francoška revolucija je za kratko uvedla »državljan« in »državljanke«, oktobrska »tovariša« in »tovarišico«. Slednja so komunisti razširili povsod, kjer so prišli na oblast. Pa sta kljub zaželenemu egalitarizmu na Zahodu prav tako malo enaka gospod kancler in gospod pometač, kakor sta bila na Vzhodu tovariš Stalin in tovariš taboriščnik.

So pa na Zahodu tudi danes »tovariši« delavci iste posadke ali člani istega športnega moštva in vojaki iste čete, medtem ko so »gospodje kolegi« lahko zdravniki iste bolnice, inženirji, profesorji itn.

Oslavljanje, ogovarjanje kaže spoštovanje do sočloveka, obenem pa tudi, da se zavedamo njegovega položaja ali dostojanstva. Zato lahko samo čas pokaže, kaj od tega, kar uporabljamo razviti svet, ustreza nam. Za zdaj so morda komunisti in socialisti raje tovariši, člani drugih strank raje gospodje (ali tudi ne).

Če pa gre komu tako eno kot drugo težko z jezika, še vedno lahko posnema »bonton« novinarke TV Slovenija, ki je predsedniku vlade preprosto rekla: »Lojze Peterle!« - In še ugovarjati ni mogel, da se ne piše tako.

Urednik

IZ NAŠIH KRAJEV

O PERSPEKTIVAH

Avgust, čas skupščinskih počitnic, je bil letos za krajevne skupnosti upravičeno še bolj mrtev mesec kot prejšnja leta, saj je starim organom po spomladanskih splošnih volitvah potekel mandat. Čeprav so stare sestave še zadolžene za izvajanje nujnih dejavnosti, pa vsi čakajo na izdajo zakona o krajevnih skupnostih v novih razmerah.

S tem seveda nočemo reči, da se v poletnih mesecih po naših krajih ni nič dogajalo. Pač, če gremo po dolini navzdol:

v Črni so spet pripravili turistični teden, že 35. po vrsti, na Lešah je bilo srečanje občinskih kulturnih društev, na Prevaljah so slovesno proslavili obnovo farne cerkve; bile so veselice, odpirali so trgovine in lokale, razglaševali so rezultate za najlepše urejeno okolico hiše itd. Mnogokje je bilo kljub počitnicam tudi zelo delovno, npr. v Strojnski Reki in na Lešah so polagali kable za telefon, v Kotljah so kopali za plinovod.

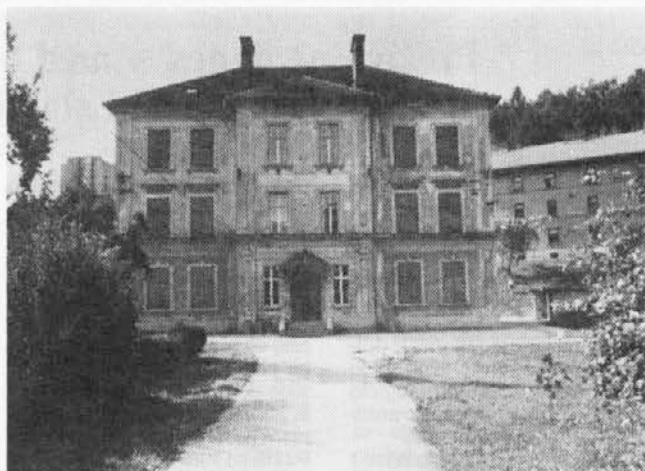
V pretežni meri pa so bili poletni meseci samo čas, ko smo probleme, ki tarejo naše krajevne skupnosti, z lahkim srcem, češ so pač dopusti, potisnili v ozadje, zdaj na jesen pa so ti spet prišli na dan. Tako so znova postali aktualni dolgoročni in kratkoročni načrti del po krajih. Med drugim na Javorniku – Šancah ureditev prometnega režima, škarpi na Šancah in na Javorniku, pešpot v Kotlje; na Prevaljah nedokončane ceste, javna razsvetljava, človeka nevredna bivališča v blokih Ugasle peči 4 in 5, Glavarstvo 1 ter v Perzonalih, ureditev kanalizacije Črncevo, Trg in Ob Meži, uredi-

tev odlagališča starih avtomobilov Balaban; na Čečovju ureditev pešpoti proti zdravstvenemu domu in DTK, asfalt na južnem delu, obnovitev drevesnih nasadov; v Kotljah kot prednostna naloga kanalizacija; v Mežici izvedba male HE Šumc, komunalna opremljenost zazidave Mrvo vo in obrtne cone na Torčevi žagi, v Žerjavu obnova vodovoda, ureditev tržnice itd.

LETNI BAZEN BO ALI NE BO

Samo čez poletje odložena sta bila tudi dva problema KS Trg Ravne: letni bazen, za katerega se na začetku sezone stalno pojavlja množična skrb in jeza, ker ga ni, potem pa do naslednje sezone nanj nekako pozabimo, in zdaj, pred začetkom šolskega leta, aktualna obnova fasade na stari osnovni šoli. Problema pa sta stara, izpostavljeni že mnogokje. Tako smo ju v maju ponovno prejeli kot klica na št. 6304 in ju posredovali občinski vladi. Zaradi kadrovskih sprememb smo odgovora predsednika Komiteja za družbene dejavnosti in občno upravo **Marjana Berložnika** prejeli šele avgusta. Takole je odgovorjeno za bazen:

»Lokacija ob obstoječem, vendar dotrajanem letnem bazenu je predlagana za gradnjo doma starostnikov. Za gradnjo novega bazena, ki naj bi bil predvidoma lociran ob poti na gimnazijo – pod obstoječimi teniškim igriščem, krajevne skupnosti Ravne še vodijo aktivnosti. Več informacij lahko dobite pri tajniku krajevne skupnosti Ravne.«

Ker se do konca redakcije te številke zaradi dopustov nismo uspeli pogovoriti s tem tajnikom, smo se obrnili na funkcionarja KS Trg Ravne in izvedeli, da ta KS, ki je lastnica bazena in zemljišča pri njem, meni, da je treba bazen obnoviti, saj tako hočejo krajanji (izvedli so anketo). Zdaj vodijo vse aktivnosti, da bi do prihodnje sezone bazen in garderobe pripravili za uporabo. – O tem bomo še pisali.

DENARJA ZA OBNOVO ŠOL NI

Za ravensko staro osnovno šolo pa je predsednik komiteja za družbene dejavnosti in občno upravo pojasnil:

»Strinjamo se, da je videz stare šolske stavbe ob Gačnikovi poti moteč in da je vprašanje, kdaj bo odpadajoči omet postal nevaren, vendar sredstev za popravilo fasade ni, ne na šoli Prežihovega Voranca in ne v proračunu občine, kot jih ni za popravilo javniške telovadnice, za dokončanje šolske kuhinje v

Črni na Koroškem itd. Iz sredstev proračuna za izobraževanje le s težavo zagotavljamo sredstva za dokončanje prizidka k osnovni šoli Prevalje.

Da je stanje naših šol takšno, pa so v veliki meri vplivale prav delegacije proizvodnih delovnih organizacij z nenehnim pritiskom na znižanje prispevnih stopenj za razbremenjevanje gospodarstva. S svojimi pritiski so lahko vplivale le na približno 20 % vseh dajatev, ki grejo iz naslovov dobička iz osebnih dohodkov, in to na tistih 20 %, s katerimi se v pretežni meri pokriva in zadovoljuje stvari, ki tudi njih, torej delegate in delavce v materialni proizvodnji, neposredno prizadevajo (otroško varstvo, šolstvo, socialno skrbstvo...). Za primerjavo samo to: v občini Slovenj Gradec je prispevna stopnja za osnovno šolstvo 6,84 %, v naši občini pa le 5,20 %.

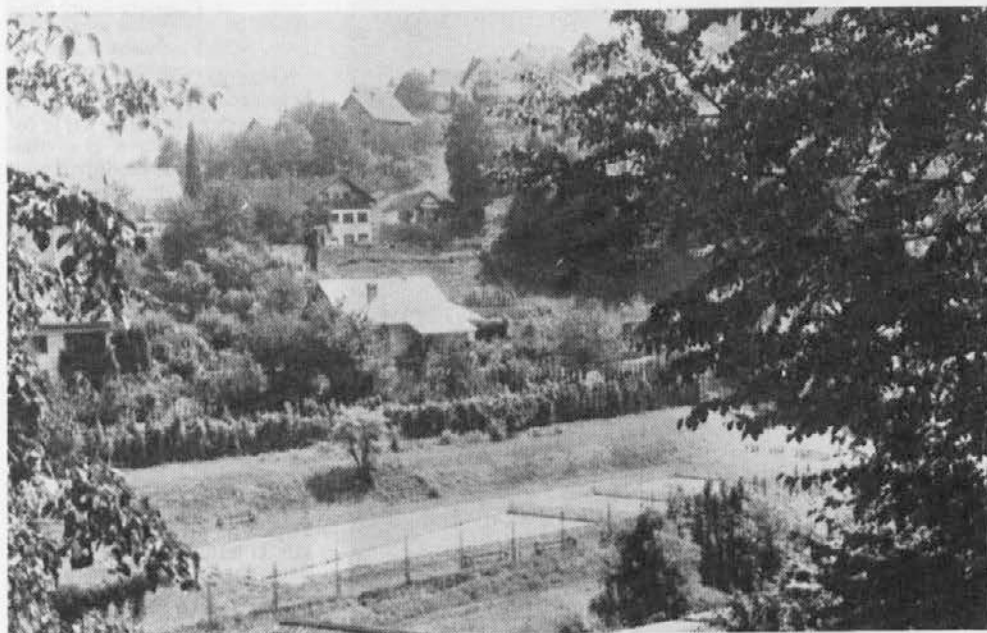
Da se bomo razumeli: podpisamo razbremenjevanje gospodarstva, vendar ne le na področju družbenih dejavnosti in gospodarske infrastrukture v občini. V razbremenjevanje moramo na vseh področjih – od občine do zveze, predvsem pa v delovnih organizacijah samih!«

PONOVA ZDRUŽITEV?

Če govorimo o perspektivah, je prav, da omenimo tudi predvideno reorganizacijo naših krajevnih skupnosti. Na občinski ravni pripravljajo predlog zanjo. Podrobnosti še niso znane, ve pa se, da je ena izmed inahč tudi združitev vseh krajevnih skupnosti mesta Ravne v eno. Namen je seveda samo ta, da bi krajevne skupnosti bolj zaživele, bolje delale in v končni fazi rešile vse nagrmdane probleme.

Upamo, da bo namen dosežen, kajti zdaj človeku niti ni toliko žal za sebe, ko gleda na stagnacijo v razvoju okolja, v katerem živi, kot mu je žal za otroke. Sprašuje se, kaj lahko iz tega zraste ustvarjalnega, lepega, inovativnega?

Helena Merkač

Preživnine danes – med potrebami otrok in zmožnostmi staršev

Zakon o zakonski zvezi in družinskih razmerjih med drugim ureja dolžnosti staršev, da preživljajo svoje otroke, ter dolžnosti otrok, da v določenih okoliščinah preživljajo svoje starše.

Tudi razvezani zakonec je dolžan preživljati bivšo ženo, ki je nezaposlena, za pridobitno delo pa nesposobna oziroma je nezaposlena brez svoje krivde.

Preživnino je mogoče urejati s tožbo na sodišču ali s sklenitvijo dogovora o preživnini pri Centru za socialno delo. Pristojnost centrov je tudi, da izvedejo vsakokratna povišanja preživnine in nudijo pomoč pri njihovem urejanju.

V zadnjih mesecih so bile preživnine velikokrat tema pogovorov predvsem med tistimi, ki so jih dolžni plačevati.

Leta nazaj so se nad nizkimi zneski pritoževale predvsem matere, ki so jih prejemale za svoje otroke. V večini primerov namreč plačujejo preživnino očetje. V zadnjih mesecih pa se je zgodilo obratno, pritožujejo se očetje, češ da so preživnine previsoke. Lahko rečemo, da tudi postopki odmer in usklajevanje preživnin odražajo razmere v družbi.

V prejšnjem letu, ko je denar izgubljal vrednost iz dneva v dan, so bili tisti, ki prejemale preživnino, nemočni, če denarja niso prejeli redno. Kljub možnosti sodne izterjave so veliko izgubili zaradi visoke inflacije. Tudi prej visoko določene

preživnine so postale smešno nizke, čeprav so bile usklajene. V letošnjem letu pa se je vsa stvar obrnila. Preživnine so se dvigovale za dokaj visoke odstotke in bi kolikor toliko zadostovale za normalno preživljanje otrok, če bi jih vsi zavezanci zmoogli plačevati. Vendar se je marsikje zgodilo, da je določena vsota preživnine presegala polovico plače zavezanca, v nekaterih primerih pa tudi celo plačo.

Odstotek povišanja je določen enotno za vso republiko in je izračunan glede na povprečno rast osebnih dohodkov in življenjskih stroškov v Sloveniji, a tega poprečja marsikdo več ne dosega. (To se je posebej pokazalo na območju koroških občin). Tako se dogaja, da sodišča s sodbami in stranke na centrih za socialno delo z dogovori tiste preživnine, ki so jih prej zviševali, sedaj znižujejo. Upoštevati je treba stvarne gmotne razmere zavezancev.

Vsakokratne spremembe višine preživnine, posebno pa v sedanjih težkih razmerah, povzročajo ob že tako nakrhanih odnosih med bivšimi partnerji (predvsem materami otrok in očetji) spore in razburjanja. Vedno znova se obtožujejo zaradi osebne prizadetosti, marsikdaj pa pozabijo, da je **preživnina namenjena otroku**, ki je ob razvezi ali razpadu skupnosti izgubil največ – očeta ali mater.

Rešitve pri določanju in usklajevanju preživnine, da bi ustrezala tistemu, ki jo prejema in tisu-

temu, ki jo plačuje, najbrž ni. Nekaj možnosti za določitev ustrežnejše višine preživnine daje sprememba Zakona o zakonski zvezi in družinskih razmerjih. Zakon pravi, da se lahko zavezanec in upravičenec ob sklenitvi dogovora o preživnini sama dogovorita o njenem načinu uskla-

jevanja (npr. določen odstotek od osebnega dohodka zavezanca). Vendar pa lahko to možnost izrabita le takrat, če se o tem uspejeta dogovoriti na Centru za socialno delo, medtem ko pri sodni določitvi to ni mogoče. Še tako idealno napisan zakon pa ne more odtehtati razumevanja obeh staršev, da sama preživnina ne zadošča za otrokove življenjske potrebe. Veliko več mu za uspešen razvoj pomenita celovita skrb in ljubezen obeh staršev.

Alenka Strmčnik

OČISTIMO NAŠO KOROŠKO

Otroci o varstvu okolja

Veliko otrok in odraslih odmetava papirčke povsod, kjer pač nanese... Ni čudno, da je naše okolje tako onesnaženo.

Brigita Hodnik, Mežica

Potok teče leno in težko. Poln je umazanije iz tovarn in poln drugih odpadkov. Veje, ki se prepletajo ob potoku, pridno vse polovijo. Ko listje odpade, potok zacveti... Kdo bo to pospravil?

Nina Mlačnik, Mežica

Sami smo največji krivci za tako onesnaženo okolje. Ni čudno, da smo ljudje vedno bolj bolni. Kako pa naj v takšni okolici sploh zdravo živimo?

Pavlina Čegovnik, Mežica

Ljudje mislijo le nase in na

svoje imetje. S tem pa uničujejo čisto naravo – naše največje bogastvo. Odobravam prizadevanja »zelenih«.

Jana Makuc, Mežica

Tudi kadilci ogrožajo naše okolje. Srečna bi bila, če bi moj oče nehal kaditi, saj so mu že dvakrat operirali želodec.

Ksenija Oder, Ravne

Katastrofa! Kisel dež, izpušni plini, strupeni plini iz tovarn in dimnikov... Vse to nas uničuje.

Tadej Kreuh, Ravne

Edina napaka narave je, da je dala človeku razum.

Urška Dolinšek, Ravne

Narava, vse, kar nas obdaja. Zrak, gozdovi, reke, skale... Vse nam pomaga živeti. Kako bi brez tega?

Gabriela Rosc, Črna

Gozdovi, naš koroški ponos, ki ga omenjajo številne naše narodne pesmi in bajke, kaj je ostalo od vas? Puščave, ki so ostale po požarih in škodljivih vplivih odpadnih snovi, nam v ponos gotovo ne morejo biti – prej v sramoto...

Jelka Kos, Črna

Doma smo na lepem kraju, le črna metalurgija nam greni življenje. Ta gosti črni dim v ozračju in umazane reke...

Slavka Piko, Prevalje

Zjutraj odhitim v trgovino. Pogled se mi ustavi na odpadkih, ki ležijo okrog na pol praznega koša za smeti. Le kdo to dela? Kaj bo z nami?

Gabriela Svanjak, Prevalje

KULTURA

UČNA URA IZ SLOVENSKEGA PRAVOPIISA

Slovenski jezik je dobil nova pravila pravopisa, a bolj ko jih listamo, manj vemo, kako jih predstaviti v glasilu, kot je Fužinar. Menimo, da ni prav, da bi šla čisto mimo, saj so neredki klici na 6304, ko delavci sprašujejo, kako se kaj prav piše, in saj jezikovna plat po pomenu ni zadnja v naši uredniški politiki.

Ker so Pravila, ki jih je izdala Slovenska akademija znanosti in umetnosti, založila pa Državna založba Slovenije v letošnjem letu, podrobna in obsežna, smo se odločili, da jih ne predstavljamo po poglavjih, ampak na tipičnih napakah v tekstih, ki jih prejemo na uredništvo, pokažemo, kako je prav po novem ali kako ostane prav po starem.

VELIKA ZAČETNICA

PODJETJA, POSLOVNE IN ORGANIZACIJSKE ENOTE, SEKTORJI, NESAMOSTOJNE ENOTE, USTANOVE

Tu ni kaj novega. Ime vedno pišemo z veliko, same besede podjetje, poslovna enota itd. pa le, če mislimo na ime, ne na enega od zastopnikov vrste. Tako dejansko pišemo z veliko besede **podjetje, poslovna enota**, itd. le v naslovih, v napisih na pisarniških vratih, sicer ne. Npr.: Ta dopis pošljite na Družbeno podjetje Železarna Ravne. Poslovna enota Metalurgija. Drugače pa: Delam v organizacijski enoti Jeklarna, v sektorju Zagotavljanje kakovosti, v Tehniškem sektorju, v Splošnih službah, v oddelku Talilne peči, v oddelku Elektromontaža (ampak v elektromontaži, če ne mislimo na ime oddelka, ampak na prostor, delo kot tako).

Enako pravilo velja za ustanove in samoupravne enote. Npr.: Na Ravnah sta dve osnovni šoli: Osnovna šola Prežihovega Varanja (ne Prežihov Voranc!) in Osnovna šola Koroški jeklarji (ali koroških jeklarjev). Ali: Oglasiti se je moral v Otroškem dispanzerju (na oddelku!) Koroškega zdravstvenega doma.

ORGANI

Velja enako pravilo kot za podjetja, ustanove, enote: z veliko jih pišemo samo, če mislimo na njihova uradna imena, sicer z malo. Npr.: Na seji odbora za varstvo pravic delavcev so potrdili volilno komisijo. Ta sklep je sprejel Njegov svet Železarne Ravne oz. njegov Odbor za poslovanje.

ZAKONI, PRAVILNIKI, AKTI

Ker so to neumetnostna besedila, jih tako kot tudi umetnostna (naslovi knjig npr.) pišemo z veliko. Npr.: Po 22. členu Zakona o finančnem poslovanju smo morali sprejeti dva sklepa. Toda: Na predlog Pravilnika o delovnih razmerjih je bilo veliko pri-pomb.

DRUŽBENOPOLITIČNE ORGANIZACIJE, ZVEZE, STRANKE

Pišemo jih z veliko, z malo le, če želimo poudariti vrsto. Npr.: V Železarni Ravne imamo dva sindikata: svobodnega in neodvisnega. Peter je član IO Svobodnega sindikata Železarne Ravne. Ves čas je simpatiziral z liberalno stranko, a zdaj je član Demosa (vendar: je demosevec).

STROJI, NAPRAVE, AGREGATI

Njihova imena pišemo z veliko, če so v imenovalniku (l. sklon – KDO ali KAJ), drugače z malo. Npr.: Novost v železarni je merilni stroj Ferranti. Toda: Na ferrantija se lahko zanesemo. Ali: Računalnik Comodore v železarni ni več novost. Imamo veliko comodorjev. Ali: Peč Allino dobro dela. Z alinom ni težav.

Opozoriti velja še na pisanje z veliko za društva (Na izlet je šel z Društvom inženirjev in tehnikov. Včeraj je bila seja Planinskega društva Mežica), prirreditelj oz. festivalov (Letos v železarni ne bo Slikarske kolonije, čez tri leta pa tudi Forme vive ne), umetnostnih, športnih in podobnih skupin (Poje pri Vresu; toda: je vresovec!), vendar z malo za imena praznikov (praznik dela, božič) in poimenovanja odlikovanj (v železarni podelujemo priznanje zaslužni delavec), za športne trofeje (tekma za pokal Ivarčko). Izraze spoštovanja pišemo z veliko. Npr.: Na slavlje nameravam povabiti tudi Tebe, če se Ti ne bo zdelo za malo.

JEKLA, ZLITINE, SPOJNE, KEMIJSKI ELEMENTI

Ker gre za vrstna poimenovanja, jih pišemo z malo. Npr.: Izdali smo prospekt o ravninu in ravnalu. Kaj smemo vedeti o volframu. Nič ne ve o železovem oksidu.

MESTA, VASI, TRGI, ZASELKI (naselbinska imena)

Vse sestavine imena pišemo z

veliko začetnico, razen neprvih predlogov (pri, na, ob, v) in besed vas, mesto, trg, selo. Npr.: Slovenj Gradec, Železna Kapla, Strojnska Reka, Zidani Most, vendar Novo mesto, Dolenja vas Stari trg, Opatije selo.

Pri delih naselbin (tudi ceste in ulice) pišemo prvo sestavino zmeraj z veliko, vse druge pa z malo, če že same niso ime. Npr.: Na fari (ker je ime, lahko Na Fari), Pod gonjami, Na produ, Stare sledi, Senčna vas, Partizanska cesta, Trg svobode, Prežihova ulica itd.

DRUGA ZEMLJEPISNA IMENA

Prve sestavine vedno pišemo z veliko, druge z malo, če niso lastno ime. Npr.: Potočka zijalka, Uršlja (Brinjeva) gora, Tolsti (Šteharški) vrh, Koroški selovec, Zelenbreg, Huda luknja, Votla peč, Ivarčko jezero, Mežiška dolina.

LOČILA

Pike ne pišemo:
– v naslovih in napisih (Informativni fužinar, Vodja Splošnih služb)

– pri podpisih v dopisih:
Lep pozdrav

Mirko

– pri napisih pod slikami
– za enotami v glavi dopisa:
Železarna Ravne
Sektor Zagotavljanje kakovosti

– na koncu abecedno urejenih enot v seznamih:
Drnovšek, Andrej
Drobne, Martina
Drobnič, Jasna

– na koncu enot v stolpcih:
Dobijo: predsednik
sekretar
blagajnik

– pri navadbi vira (Vir: inf. predsednika)
– za kraticami in simboli za mere, uteži, denar, kemične prvine ipd. (m, km, g, din, \$), za okrajšavami posameznih besed pa jo pišemo /str. (stran), l. (leta), t.i. (tako imenovani)/

Piko pišemo še:
– za številkami, kadar zaznamujemo vrstilne števnike (Npr.: Na 5. evropskem prvenstvu je dosegla 3. mesto. V 70. letih je bilo vse drugače.), vendar ne za glavnim številnikom (Npr.: Pri 23 letih se je oženil.)

– pri navajanju časa: ob 8. uri (vendar ob 8h), ob 8.15 (vendar ob 8.15)

Vejico pišemo:

– pri navajanju datumov (Npr.: Seja je bila v torek, 17.8.1990, ob 10. uri.)

– pred kakor, kot, če je v obeh stavkih povedek, sicer ne (Npr.: Hitreje govori, kakor misli. Višji je kot ona.)

– pri deležju, deležnikov (Npr.: Želeč jim lahko noč, so se poslovili.)

V nedoločniškem polstavku, če lahko nedoločnik razvijamo v osebno glagolsko obliko, vejico pišemo ali ne (Npr.: Imel je že-

ljo, postati zdravnik – da bi postal zdravnik; in: Imel je željo postati zdravnik.)

Vejice ne pišemo:

– kadar levi pridevnik določa celo preostalo besedno zvezo, npr.: varčna visokofrekvenčna peč; dolgi kodrasti lasje (med pridevnika ne moremo vstaviti in), vendar: visoka, tenka smreka

– za enakovrednimi enotami, če jih naštevamo v stolpcih

Dobijo: predsednik
sekretar
blagajnik

(Če pri takšnem naštevanju na začetku enot uporabljamo pomišljaj, na koncu enote vejico pišemo ali pa ne:

Dobijo: – predsednik
– sekretar

– blagajnik
Dobijo: – predsednik,
– sekretar,
– blagajnik)

– v primerih z ne – ne, niti – niti, tako – kakor (Npr.: Niti nismo dosegli načrtovane proizvodnje niti nismo zmanjšali izmečka. Kakor smo bili nespametni tako smo bili tudi naivni.)
– pred oziroma (Npr.: Naš gost tega ni opazil oziroma tega ni potrdil.)

– kadar prideta skupaj dve podredni vezniški besedi (Npr.: Zagrozil je, da če ne bo denarja, tudi ne bo delal. Kljub temu da se tega zaveda, se ne poboljša); vendar takšno kopicenje veznikov ni priporočljivo!

– med deli večbesednega veznika (Npr.: Rad ga imam, zato ker je tako priden. To smo odločili, češ da je že čas.)

DVOPIČJE

Za besedilom, za katerim v obrazilih npr. zapisujemo ustrezne podatke, dvoipičje pišemo ali pa ne.

Npr.: Ime: Vaš znak:
Priimek: Naš znak:
Rojen: Datum:

(Se nadaljuje)

Helena Merkač

LETNI ČASI

Franc Pečnik

POLETJE

Ko ji prislunem, odleti kukavica drugam – in naprej poje.

Pozno je vstala, ta vrana – zato pa je zdaj toliko bolj glasna.

Tlak iz ploščic; dvatisočtristo kapljic na vsako – poletni dež.

Presajeno drevo je ohranilo nekaj listov od lani.

Zeleni polje starih solin – pobeli ga jata galeblov.

POŽGANICA JE GORELA

Petkrat je zagorela v Spodnjih Vinarah pri Šentprimozu na Koroškem.

Nekaj zanimivih podatkov: Sodelovalo je okrog 120 igralcev ter še 30 ljudi iz tehnike in organizacije, po večini domačinov, Korošcev, razen teh še osem »Sentanelskih pavrov«, trije igralci iz igralne skupine Spl. bolnišnice v Slovenjgradcu ter eden iz Črneč, pa še ena profesionalna igralka iz Ljubljane.

Sceno je tri tedne postavljala g. Johman z Raven, scena na primerem je bila dvakrat 20 metrov dolga in do 8 metrov visoka.

Položenih je bilo 2500 metrov električnih kablov in priključnih 80 reflektorjev v skupni priključni moči okoli 120 kilovatov.

Ozvočenje je bilo profesionalno delo poklicnega ozvočevalca Maria Pogačnika iz Sežane z instalirano močjo dvakrat 600 vatov-sinus.

Kostume so pripeljali iz Ljubljane skupaj s kostumografinjo g. Mileno Kumer. Sceno je zasnovala g. Meta Hočevnar, režiral je g. Peter Militarov, glasbo pa je komponiral in vodil domačin g. Gabrijel Lipuš – bila je posebno doživetje.

Če seštejemo samo ure vaj vseh igralcev, pridemo do števila 10.000 ur, pri tem pa smo igralci od Šentanela do Slovenjgradca prevozili vsak 1500 do 2000 km na vaje in nastope. Koliko so prevozili Avstrijci, ni mogoče oceniti, saj so se vozili tudi 70 km daleč – seveda brez povračila stroškov.

In kakšni so stroški? Po oceni 700.000 šilingov, vstopnine so morda prinesle 200.000, avstrijska vlada je prispevala 250.000 šilingov, ostalo pa so nabrali (neuradni podatki).

Vse skupaj je steklo v pičlih dveh mesecih in po treh skupnih vajah, kar je svojevrsten čudež.

Kdor je videl predstavo, je doživel nekaj, kar še ni bilo in morda nikoli več ne bo. Bilo je veličastno!

In obisk?

Iz avstrijske Koroške zelo zadovoljiv, tudi nemško govorečih obiskovalcev je bilo res mnogo, prav tako reklama in ocena po avstrijskih medijih je bila naravnost presenetljiva, česar o naši ne moremo trditi. Natančnega števila obiskovalcev ne vem, cenim pa na 2500 do 3000.

Kaj pa z naše strani? Prvi skupni sestanek v občinski hiši je bil »na visoki ravnici«, drugi v Šentanelu je bil že bolj

mršav, odziv igralcev za sodelovanje pa porazen, saj se nas je nabralo le 12, osem članov pevskega zbora Šentanelski pavri, trije iz Slovenjgradca in eden iz Črneč – če sem po nerodnosti koga nehote izpustil, se mu opravičujem.

Pa vendar smo Slovenci to stran meje dali pomemben delež k uspehu prireditve tudi v tehniki z Johmanom in organizaciji z Angelijem, ki se je trudil za reklamo in dva avtobusa, ki sicer nista bila polna, pa vendar! Nekateri pa so se pripeljali z lastnimi avtomobili.

Med pomembne obiskovalce moramo šteti obisk g. Peterleta, prvega moža Slovenije, na premieri in krstni predstavi. S tem je dal priznanje Koroščem za gigantsko delo in kulturni ponos, obenem pa upanje, da bodo njegovemu vzgledu sledili še drugi in so mu sledili – toda zelo borno.

Z obiskom iz Slovenije prireditelji niso bili zadovoljni, bili so razočarani in so spraševali, kaj se v Sloveniji dogaja in kje so vzroki. Nihče jim ni mogel dati odgovora, le sram nas je bilo. Če bi jim rekli, da ni denarja, bi se osmešili, saj bi rekli tako: »Če bi samo desetina avtobusov, ki vsak dan nakupuje v Avstriji, mimogrede zavila še v Sp. Vinare, bi imeli vsaj desetisoč obiskovalcev in vsak bi zapravil 50 šilingov.« Jaz pa pravim: kdor predstave ni videl, se je sam oropal izrednega kulturnega užitka.

Mitja Šipek

NOVE KNJIGE NA POLICAH KOROŠKE OSREDNJE KNJIŽNICE »DR. FRANC SUŠNIK« RAVNE NA KOROŠKEM

V naši knjižnici imamo dokaj bogato zbirko enciklopedij in leksikonov. Tu so vse jugoslovanske, pa tudi precejšnje število tujih enciklopedij. Posebej smo ponosni na naslednje:

- Encyclopaedia Britannica (v angleškem jeziku)
- Brockhaus Enzyklopädie, Meyers Enzyklopädisches Lexikon ter Der Grosse Herder v nemščini
- francoska Encyclopedie Larousse
- italijanska Enciclopedia Garzoneti
- Bol'saja sovjetskaja enciklopedija ter Ežegodnik v ruščini ter nenazadnje poljska Encyclopaedia powszechna.

Poleg teh splošnih enciklopedij imamo še specialne enciklopedije, ki se nanašajo le na eno stroko: književnost, jezikoslovje, geografija, filozofija, medicina, tehnika, biologija, pomorstvo, gozdarstvo, glasba ter druge. (Knaurs Ballet Lexikon, Larousse de la musique, Concise encyclopedia of science and technology,...)

Kot vidite, je naša zbirka enciklopedij res bogata. Pridite in izkoristite to bogastvo!

Danes vam bomo predstavili naslednje nove knjige v naši knjižnici:

Baras, S.: Strukturne promjene u poslovanju. – Zagreb, 1990

Barbieri, V.: Makarsko primorje. – Motovun, 1990

Bošković, R.: Na zgarištu promašenih investicija. – Zagreb, 1990. – (Dnevnik)

Brochard, P.: V zavetju srednjeveških gradov. – Ljubljana, 1990. – (Kako so živeli)

Cesar, I.: Od riječi do znaka. – Zagreb, 1990. – (Globus)

Conolly, P.: Zgodovina rimske vojske. – Ljubljana, 1990. – (Kako so živeli)

Dolenc, J.: Simon Gregorčič. – V Ljubljani, 1989. – (Znameniti Slovenci)

Dora: KL Mittelbau. – Ljubljana, 1989. – (Sila spomina)

Enciklopedija vprašanj in odgovorov. Kje?. – Ljubljana, 1990

Golob, I.: Bonsaj – miniature v posodah. – Ljubljana, 1990. – (Zbirka nasvetov; 26)

Grubišić, F.: Ribe, rakovi i školjke Jadrana. – Zagreb, 1990. – (Posebna izdanja)

Hartman, B.: Rudolf Maister. – V Ljubljani, 1989. – (Znameniti Slovenci)

Kakteje v sobi. – Ljubljana, 1990. – (Moje sobne rastline)

Kocjančič, R.: Delo kot mit in kot stvarnost. – Koper, 1990

Komentar republiškega zakona o delovnih razmerjih. – Ljubljana, 1990. – (Gospodarska založba)

Koschatzky, W.: Die Kunst der Zeichnung. – Herrsching, 1990

Kulić, S.: Znanstveno-tehnološka revolucija – za koga?. – Zagreb, 1990. – (Tokovi nauke; 3)

Moravec, D.: Lojz Kraigher. – Ljubljana, 1990. – (Monografije k zbranim delom slovenskih pesnikov in pisateljev)

Müller, H.A.: Domače živali. – V Ljubljani, 1990. – (Sprehodi v naravo)

Nougier, I.R.: V času Vikingov. – Ljubljana, 1990. – (Kako so živeli)

Slivniker Belantič, V. & A. Novak: Vrtnar tišine. – Ljubljana, 1990

Znameniti i zaslužni Hrvati te pomena i vrijedna lica u hrvatskoj povijesti od 925–1925. – Zagreb, 1990

Žebot, C.: Nemiljiva Slovenija. – Ljubljana, 1990

Domoznanski oddelek pa smo obogatili z naslednjimi novimi knjigami:

Delavci železarne o delu in življenju. Javno mnenje Železarne Ravne 1990. – Ravne na Koroškem, 1990

Mešl, M.: Celovit pristop k usmerjanju razvoja depopulacijskih območij. – (Ravne na Koroškem), 1989. – Magistrska naloga Mladje. – Celovec, 1990. – Št. 68

Ozmeč, M.: Preračun ploščnih toplotnih menjalnikov. – Maribor, 1990. – Diplomsko delo

Polajner, B.: Seznanjenost prebivalstva s fitofarmaceutskimi sredstvi in njihova uporaba na območju občine Ravne na Koroškem. – Ljubljana, 1988. – Diplomsko naloga

Polajner, H.: Razvoj proizvodnje in osnivanje tržišča za odpadke iz trde gume. – Ravne na Koroškem, 1989

Prežihov, V.: Požganica. Podobe iz prevratnih dni. – Ljubljana, 1989–90. – Dramatizacija

Ranc, D.: Uporaba lesnih ostankov in nadomestkov za lesno surovino v proizvodnji ivernih plošč (1986–1989). – Ravne na Koroškem, 1989. – Raziskovalna naloga

Zadnikar, M.: Rotunda sv. Janeza Krstnika na Spodnji Muti. – Ljubljana, 1990. – (Kulturni in naravni spomeniki Slovenije; 174)

Zajec, M.: Prilog poznavanju utjecaja modernih zaštitnih mjera za sprečavanje ozljeda pri skijanju. – Zagreb, 1986. – Magistrski rad

Meta Boštjan

REKREACIJA IN ŠPORT

ODBOJKA NA PREVALJAH

Prvi začetki organiziranega igranja odbojke na Prevaljah segajo v leto 1967, ko je ženska ekipa osnovne šole sodelovala na občinskem mladinskem tekmovanju, dve leti pozneje pa je moška ekipa prvič odigrala tekmo z ravenško gimnazijo. Začetki so bili skromni, a rezultati dovolj spodbudni, da so takratni učitelji telovadbe na šoli na Prevaljah, zlasti Herman Vehovar, nadaljevali začetno pionirsko delo. Herman Vehovar je vodil prevaljsko odbojko vse do le-

čen odbojkar ravenškega Fužinarja, pri delu pa mu pomaga Jože Drevenšek.

»Čeprav delamo v izjemno težkih pogojih, smo si v lanskem letu zastavil dokaj visoke cilje. Večino zadanih nalog smo izpeljali, ni pa nam uspelo osvojiti I. mesta v II. SOL, saj smo v direktnem dvoboju doma izgubili z Mežico.« pravi Janez Dokl in nadaljuje: »Pravzaprav nam je odlično kazalo, saj smo celo prvenstvo vodili. Tudi v gosteh smo Mežičanke premagali, zato smo pričakovali zmago doma. Žal pa so imela dekleta slab dan in zaradi slabše set razlike smo se morali zadovoljiti z drugim

saj v telovadnici tudi ni prostora za več ekip. Nadarjene odbojkarje prepustimo sosednjim klubom v dolini.«

»S pogoji dela seveda ne morete biti zadovoljni, saj pravite, da vam manjka sredstev, rabili pa bi tudi več vadbenih ur v telovadnici.«

»Dvorana je poleg skromnih finančnih sredstev, ki jih dobimo od občinske ZTKO, največji problem, ki zavira naš nadaljnji razvoj. Dimenzije telovadnice na Prevaljah so majhne, tudi prostih terminov ni. Za potrebe šole je sicer predvidena izgradnja telovadnice v razmerah 30x24 m. Projekti so že narejeni, toda glede na sedanje stanje gospodarstva ni pravih upov, da bi gradnja stekla. Telovadnica na Prevaljah je nujna za potrebe šole in kraja, to bi moralo uvideti in podpreti tudi novo občinsko vodstvo,« je sklenil pogovor trener odbojkaric Partizana Prevalje Janez Dokl.

Mlade odbojkarice Partizana

ta 1975, vmes pa mu je pomagal še Mirko Rozman. Tri igralke s Prevalj – Jolanda Ajtnik, Vlasta Zupanc in Marjana Smodiš so potem več let igrale pri Fužinarju, nekaj let pozneje pa je v ravenški klub prestopila še Marjana Leitgeb – Petrič.

Na Prevaljah so si vsa leta prizadevali predvsem za razvoj ženske ekipe, ki je dve sezoni, od leta 1973 do 1975 nastopala tudi v enotni republiški ligi, kasneje, po ustanovitvi II. SOL leta 1976, pa v tej ligi. Vmes so Prevaljčanke igrale tudi v občinskem merilu, predvsem v letih po portoroških sklepih, ko so se razformirale nekatere lige. Za Vehovarjem je strokovno delo z mladimi odbojkaricami prevzel Jože Drevenšek, leta 1981 pa Janez Dokl.

Pretekla sezona je bila za odbojkarice Partizana Prevalje najuspešnejša. Članice so osvojile 2. mesto v drugi republiški ligi, pionirke in kadetinke pa sodijo med najboljše v Sloveniji. Največ zaslug za te uspehe ima zagotovo neutrudni trener Janez Dokl, ki je bil nekoč sam odli-

cestom. Tudi to je za nas uspeh.«

»Poraz vas ni potrl, vaše delo pa še nadalje temelji na vzgoji mladih igralok, ki so prav v minuli sezoni dosegle odlične uvrstitve.«

»Če sem odkrit, drugo mesto v ligi, ki seveda ne prinaša napredovanja v višjo ligo, ni katastrofa. Prej bi dejal, da je to uspeh generacije, ki nima dobrih pogojev za vadbo. Sicer pa, kakovostno sta obe koroški ekipi daleč odstopali od ostalih. Seveda pa smo na Prevaljah izredno zadovoljni z doseženimi rezultati mladih igralok. Naše pionirke so postale republiške prvakinje v tekmovanju SSD, v konkurenci klubov pa je bila naša ekipa druga v Sloveniji. Veseli nas, da imamo močno zaledje mladih, nadarjenih igralok, nekatere bodo že v novi sezoni zaigrale v članski vrsti.«

»Več pozornosti ste na Prevaljah posvečali vzgoji odbojkaric, kako pa je s fanti?«

»Tačas imamo pionirsko vrsto, ki jo trenira Igor Žunko. Članov in mladincev nimamo,

PLAVANJE

Na mladinskem balkanskem prvenstvu v Bukarešti sta barve jugoslovanske reprezentance zastopala tudi dva Ravenčana – Eva Breznikar in Krešo Božikov. Veliko bolj uspešna je bila plavalka Fužinarja, ki si je zagotovila srebrno odličje z dobrim nastopom v disciplini 200 m prsno. Poleg tega si je Breznikarjeva priplavala še tretje mesto na 200 m delfin in dve peti mesti na 100 m delfin in 400 m mešano. Plavalec Triglava Božikov je bil uspešen na 400 m mešano, kjer je osvojil bronasto medaljo, drugi njegovi nastopi v Bukarešti pa so bili dokaj poprečni, šesto mesto na 100 m hrbtno in 8. mesto na enkrat daljši progi.

Letošnjega državnega prvenstva za pionirje v Splitu sta se udeležila tudi fužinarjeva plavalca: Miha Hribernik, ki je bil 4. v disciplini 200 m hrbtno ter Peter Naglič, ki je osvojil 7. mesto na 400 m mešano.

ODBOJKA

Letos avgusta so že desetič gostovale na Ravnah odbojkarice Sloge iz Opčin pri Trstu, iz društva, ki je pobrateno z našim Fužinarjem. Tokrat so na Ravnah na 10-dnevne priprave prišli z drugo ekipo, medtem ko se je prva pripravljala v Bratislavi. Poleg ekipe Sloge pa je bila pri nas tudi prva ženska ekipa Sokola iz Nabrižine ter nekaj mlajših igralok sosednjih tržaških društev Brega in Kontovela. Pedagogom iz zamejstva je na Ravnah pri delu pomagal tudi domačin Damjan Pogorevčnik, ki že vsa leta nudi strokovno pomoč slovenskemu društvu Sloga.

Ivo Mlakar

O ŠPORTU MALO DRUGAČE

Kot vse človekove aktivnosti so bile tudi športne igre v začetku povezane s svetim in nadnaravnim. Tudi tiste najbolj spontane in brezbožne, v katerih ni niti sledu o čem podobnem.

Velike javne igre so dobile poseben družbeno-psihološki pomen; okoli njih se je izoblikoval smisel za pripadnost mestu in nacionalna zavest. Za prebivalce enega mesta, za pripadnike enega plemena so igre pomenile zvezo, ki jih je opozarjala na skupne interese in skupno preteklo.

Koliko pa sta se bistveno in smisel igre spremenila do danes? V postindustrijski družbi se kronične omejitve in frustracije urbanega življenja občasno osvobajajo svoje podedovane energije. To se zgodi s pomočjo skupnega plemenskega dogajanja. Ničesar ni bolj plemenskega od nogometne tekme!

Pri nogometu se obnavlja plemenska shema, po kateri so se v preteklosti ravnali tropi lovcev. Skupnost oz. moštvo je sestavljeno tako, da obstaja neko hierarhično sestavljeno »jedro« (nogometarji, trener, vodstvo), v katerem se vsi poznajo in s katerimi se vsi istovetijo. Skupen jim

je cilj, da njihovo moštvo zmaga, da »ubijejo plen«, da dosežejo zadetek. Tu je tudi skupen občutek – sami proti svetu.

Bolj ko industrijska družba oddaljuje človeka od njegovih korenin, bolj se v nas razvija potreba, da bi ponovno pridobili izgubljeno osebnost. Tekma torej dobiva vrednost simboličnega obreda. Žoga predstavlja »orožje lovca«, zadetek je »plen« in dejanje ubijanja je, ko zade-neš nasprotnikov gol. So pa tudi športi, kjer je to bolj očitno:

– pri bikoborbi so vsi prepričani, da bo bik na koncu mrtev. Za razliko od bikoborbe pa je pri nogometu vse v simboličnih okvirih.

Kaj pa navijači? Ali tudi ti sodelujejo pri lovu? Spomnimo se, da je tudi v plemenu bila le majhna skupina lovcev. Ostali člani plemena pa so simbolično sodelovali pri obredu: s pesmijo, ple-si, rituali. Pri nogometu so »lovci« igralci, ostali pa jim samo pomagajo. Jedro nogometne ekipe torej tvori nekaj tisoč ljudi – kot plemenska vas. V svetu danes obstajajo milijoni navijačev, vsak ima svoje moštvo. Govorimo torej o tisočih plemen.

Pri nogometu je na igrišču –

da lovi in se bori – samo izbrana enajsterica igralcev in rezervni ob njem. To so predstavniki skupnosti, ostali pa so navijači. Njihovo sodelovanje pri »lovu« je povsem čustveno in zato tudi popolno. Igralec, na primer, lahko zamenja moštvo, lahko ga prodajo ali kupijo celo ekipo iz druge države. Z navijačem se to nikoli ne more zgoditi! Nogomet torej lahko nadzoruje ali si podreja nasilje množic in izbruh drugačnih pobud in strasti.

Igra, ki temelji na sredstvih nasilja, se je obsodila na to, da zakrije svoje bistvo in svoje najbolj bleščeče možnosti. Demon-ska moč igre razjeda tudi sama sebe. Igra, ki ne pozna svojih meja, ker ne računa na človeško usodo in človeško naravo, zmeraj tvega, da se bo pretvorila v nasilje.

Jasno je, da je igra zmeraj imela določeno vlogo. V preteklosti so bile igre najpogosteje posvečene bogovom. Olimpijske igre so bile posvečene Zeusu, pitij-ske igre Apolonu, istamske igre pa PozejdONU.

Bogati simbolizem, ki je prav-zaprav tvoril bistvo igre, se je sčasoma izgubil. Vendar pa ima nogomet ali katerakoli igra kot tekmovalna in vzgojna simbolična »akcija« še danes izreden psihološki in družbeni pomen. Igra je človeku potrebna, je pa tudi človekova usoda.

(Po članku Slavoljuba Markovića, Tajne, št. 27)

IVAN OVČAR 1933–1990

Med nas prevečkrat udari usoda tako iznenada in kruto, da pod njeno težo zajočejo tudi prekaljene grče in nam stisne srce. Danes se moramo posloviti od dragega sodelavca in prijatelja Ivana, ki mu ni bilo dano, da bi užival sadove svojega dela in truda. Z upornostjo in voljo skromnega, vestnega delavca je znal prenašati svoje težave. V sebi je nosil zaklad ljubezni do doma in dela, za katerega se je razdal do zadnjega delovnega dneva.

Rodil se je 15.5.1933 v Slovenski Bistrici kot tretji otrok 12-članske družine. Kakšno razkošje, razen sreče in ljubezni je živeti v tako številni družini, si lahko samo predstavljamo. Vsa otroška leta je preživel na svojem ljubljem Pohorju. Ker je v petdesetih letih na Koroškem primanjkovalo delavcev, se je mladenič, voljan dela, napotil na Koroško. Tako se je leta 1950 zaposlil v Železarni Ravne v oddelku stare čistilnice kot brusilec. Potem je kot vesten delavec iskal delo, ki bi zadovoljilo njegove potrebe. Tako je prek Stroj-jev in delov končno prišel delat k nam v Industrijske nože. Tu je spoznal svojo prihodnost in lepoto poklica, zato nam je ostal zvest do konca. Ob delu je z veliko volje končal industrijsko šolo ter se izučil za ključavničarja, svojo delovno pot pa je končal na delovnem mestu vestnega medfaznega kontrolorja v OE Industrijski noži.

Bil je velik ljubitelj planin, aktiven sodelavec v strelski družini na Ravnah. Včlanil se je tudi v ribiško društvo, v katerem je videl svoje razvedrilo ob upokojitvi, ki pa je ni dočakal.

Enako marljiv je bil tudi v zasebnem življenju. Poročil se je leta 1961 in skupaj z ženo Silvo ustvaril srečen dom in družino. Bil je vzoren oče in tovariš, bogat z izkušnjami, ki je vse svoje življenje iskal smisel le v dobrem delu.

Med nami ostaja v spominu kot dober delavec in plemenit tovariš, zato zadnjič kličemo v slovo: Hvala ti za vse, kar si nas učil – skromnosti, poštenja in kvalitetnega dela.

Vsem žalujočim, posebno ženi Silvi, hčerki in drugim sorodnikom pa izrekam iskreno sožalje v imenu OE Industrijski noži.

USPEH NAŠIH KEGLJAČEV

Naši delavci, ki stantujejo v Slovenj Gradcu, so se letos udeležili sindikalnega tekmovanja v kegljanju na kegljišču tamkajšnje Name. Med 20 ekipami so se naši Panterji (takšno ime so si izbrali) osvojili odlično 2. mesto. Nastopili so: Ivan Mernik, Tone Garb, Ivan Lukman, Janez Paradiž, Vlado Barl, Herbert Lužnic, Gorazd German in Igor Slatinek.

Vsi v ekipi so se dobro razumeli, zato nameravajo nastopiti skupaj tudi v prihodnje. Sindikatu se zahvaljujejo za razumevanje in se še priporočajo.

Tone Garb

KADROVSKA GIBANJA od 21.7. do 20.8.1990

V avgustu 1990 se je število zaposlenih zmanjšalo, tako nas je sedaj zaposlenih 5600.

Delovno razmerje so sklenili

ORGANIZACIJSKO- KADROVSKI SEKTOR

- Piko Mira, ekonomistka iz šole.

Delovno razmerje je prenehalo

PE METALURGIJA

JEKLARNA - ARL Ditmar, pripravljalec za litje - iz JLA; VAUKMAN Avguštin, garderobier - starostna upokojitev.

KOVAČNICA - MERKAC Jože, kladivovodja - dosežena pokojninska doba.

JEKLOVLEK - GLAVICA Mirko, lužilec - predčasna starostna upokojitev.

SKUPNE SLUŽBE - PRIMOŽIČ Valentin, kontrolor - predčasna starostna upokojitev.

PE JEKLOLIVARNA

- POČIČ Štefan, pripravljalec orodja - dosežena pokojninska doba; ČAPELNIK Anton, modelni mizar - invalidska upokojitev.

PE OBDELAVA

VZMETARNA - CVIRN Avgust, brusilec očes - invalidska upokojitev.

ORODJARNA - URNAUT Iztok, transportni delavec - sporazumno.

SKUPNE SLUŽBE - KRICEJ Marija centralna razdeljevalka - sporazumno; OVČAR Ivan kontrolor - umrl.

PE STROJI

- PETEK Milan, monter - sporazumno; FINŽGAR Franc, rezkalec - izključen.

TEHNIŠKI SEKTOR

SGV - VETRIH Robert, ključavničar - sporazumno; REK Marjan, pleskar - invalidska upokojitev.

TRANSPORT - ŠTEHARNIK Anton - skupinovodja avtomehaničar - predčasna starostna upokojitev; ŠUMNIK Jože, voznik tovornjaka - sporazumno.

SKUPNE SLUŽBE - VEHOVAR Gabrijela, vodja obračuna - invalidska upokojitev.

KOMERCIALNI SEKTOR

- ČRESLOVNIK Antonija, referentka za ažuriranje planskih cen - dosežena pokojninska doba; DORNIK Ljudmila, referentka za izvozno dokumentacijo - predčasna starostna upokojitev.

EKONOMSKO-FINANČNI SEKTOR

- SMOLAK Kristina, vodja končnih obrač. proizvod. TOZD - dosežena pokojninska doba; HOVNIK Matilda, kontistka - predčasna starostna upokojitev.

ORGANIZACIJSKO- KADROVSKI SEKTOR

REZAR Darinka, sobarica -

invalidska upokojitev; BRINAR Branka, dipl. iur., pravna svetovalka - sporazumno; REBOL Andrej, ČEGOVIČ Marko, ključavničarja; OVČAR Marija, strugarki; VESELIČ Marija, POGOREVČNIK Bojana, PARADIŽ Nataša, KREBS Marija, rezkalke; LAZNIK Elizabeta, GORENŠEK Maja, BRANKOVIČ Branka, brusilke - vse potek delovnega razmerja za dol. čas (potek pripravništva).

PE TURIZEM IN DRUŽBENI STAN- DARD

- FERK Franjo, natak - izključen.

OE ZAPOSLOVANJE

ZAHVALE

Tiho je odšel od nas naš dragi mož, oče in dedek

IVAN OVČAR.

Vsem, ki ste sočustvovali z nami v težkih dneh, se iskreno zahvaljujemo za pomoč in darovano cvetje. Iskrena hvala g. kaplanu za opravljeni obred, prisrčna hvala tudi Pihalnemu orkestru ravenskih železarjev in prevajalskim pevcom. Iz srca se zahvaljujemo govorniku, sosedom in vsem, ki ste ga pospremili na njegovi zadnji poti.

Žena Silva in hčerka Bernarda z družino

Ob boleči izgubi drage mame in ome

TEREZIJE GLAVICA

se iskreno zahvaljujemo vsem sorodnikom, prijateljem, sosedom in sodelavcem za iskreno sočutje, darovano cvetje in pomoč.

Posebej se zahvaljujemo g. župniku za opravljeni obred in vsem, ki ste jo pospremili na njegovi zadnji poti.

Vsi njeni

Ob smrti moža, očeta in dedka

ALOJZA PISARJA

se vsem, ki ste nam ob težkih trenutkih stali ob strani, posebej še duhovnikom, pihalnemu orkestru in pevskeemu zboru Vres, najiskrenejše zahvalimo.

Zalujoči: žena Marija, hčerki Majda in Karolina z družinama ter ostali sorodniki

Ob odhodu v pokoj se iskreno zahvaljujem sodelavcem PE Jeklolivarna - livarskim in modelnim tehnologom na pripravi dela za dragoceno darilo, inž. Burjaku pa za tople poslovilne besede.

Vsem želim zdravja, skupnega razumevanja ter delovnih uspehov.

Marjan Pečnik

Vsem sodelavcem vodstva SGV se iskreno zahvaljujemo za izrečene poslovilne besede in spominska darila ob najinem odhodu v pokoj.

Želiva vsem sodelavcem še naprej uspešno delo pri vzdrževanju naprav Železarne Ravne.

Herman Lesjak,
Adolf Znidaršič

Ob odhodu v pokoj se iskreno zahvaljujem sodelavkam in sodelavcem ter vodstvu Jeklolivarne za darila, ki mi bodo v drag spomin na leta, ki smo jih skupaj preživeli v našem kolektivu. Bili ste dobri sodelavci in prijatelji, vedno pripravljene pomagati. Vsem želim še veliko delovnih uspehov in vse dobro v prihodnje.

Terezija Topalovič

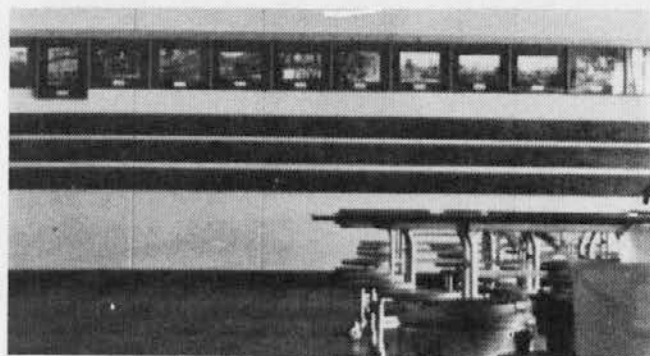
Ob odhodu v pokoj se sodelavcem sektorja Zagotavljanje kakovosti iskreno zahvaljujem za izkazano pozornost in lepa spominska darila. Inž. Šipku se zahvaljujem za tople poslovilne besede in napotke v pokoju. Drugim na zaključku se zahvaljujem za udeležbo in veselo razpoloženje.

Vsem v podjetju želim, da bi s sodelovanjem vseh čimprej prebrodili krizno stanje ter da bi uspešno gospodarili še dolga desetletja.

Jože Horvat

Albin Kaker

O ŠTORSKI ŽELEZARNI

Avgusta je bila v jedilnici pri Meži razstava o razvoju železarstva v Storah. Na 40 fotografijah je predstavila to slovensko železarno od začetkov do danes. Spomnila je na zgodovinske podobe naše železarne.

V okviru stalne razstavne dejavnosti Železarne Ravne po jedilnicah je bila letos to druga razstava. Razveseljivo je, da kljub mnogim rakovim potem ta dejavnost še živi.

H.M.

BRANJE

MISLI

Blaise Pascal

Blaise Pascal (izg. Blé Paskál) 1623–1662, francoski matematik (stožčevi preseki, verjetnostni račun, teorija števil, Pascalov trikotnik) in filozof. Kot privrženec janzenizma je bil nasprotnik jezuitskega reda. V svoji obrambi krščanstva je videl človeka hkrati v njegovi veličini in ogroženosti.

Tisti, ki so vajeni presojeti po občutju, se sploh ne spoznajo na razumsko sklepanje. Tako namreč hočejo na prvi pogled uvideti stvar in niso vajeni iskati načel. Oni drugi pa, ki so nasprotno vajeni sklepati iz načel, se nikakor ne razumejo na stvari, ki se jih da le občutiti: v njih iščejo načela in ne morejo z enim pogledom stvári do konca.

Tisti, ki o kakem delu sodijo brez merila, so v primeri z drugimi podobni tem, ki nimajo ure, v primeri s tistimi, ki jo imajo. Ta reče: »Dve uri smo tu;« oni pa: »Le tri četrt.« Pogledam na uro in rečem prvemu: »Dolgočasite se,« drugemu pa: »Hitro vam mineva čas;« minila je namreč ura in pol. Smejem se tistim, ki mi pravijo, pa mi čas teče po svoje in da o njem sodim po domišljiji; ne vedo, da presojam po svoji uri.

Čim bistrejši je kdo, tem več izvirnih ljudi odkrije. Poprečneži ne opazijo nobene razlike med ljudmi.

Kadar hočemo koga koristno pokarati in mu pokazati, da se moti, moramo biti pozorni, s katere strani gleda na tisto stvar, saj je od tam navadno res taka, in to mu tudi priznajmo. Vendar mu jo odkrijmo tudi s tiste strani, s katere je napačna. Tako bo zadovoljen, saj bo videl, da se ni motil, le vseh vidikov ni opazil.

Človek namreč ne zameri, da ni vsega videl, ni mu pa všeč, da se je motil.

Nemara je tako zato, ker človek že po naravi ne more vsega videti in ker se po naravi ne more motiti z vidika, s katerega gleda; kajti zaznave čutov so vedno resnične.

Človeka navadno bolj prepričajo razlogi, ki jih je sam odkril, kakor tisti, do katerih so prišli drugi.

Reke so poti, ki se premikajo in ki nas peljejo tja, kamor si želimo priti.

Narava je vsako svojo resnico postavila na svoj temelj, naša učenost pa ene vklepa v druge. Vendar to ni naravno: vsaka ima svojo utemeljenost.

Dobro govoriti se pravi slikati misel. Zato tisti, ki so nekaj naslikali, pa še kar naprej doslikavajo, napravijo zmazek namesto slike.

Kadar naletimo na naraven slog, smo začudeni in očarani, saj smo pričakovali pisca, našli pa smo človeka.

Kdor reče kralju knez, je ob tem zadovoljen, ker s tem zmanjša njegovo veljavo.

Želite, da bi ljudje dobro govorili o vas? Potem nikar sami ne govorite.

Duhovitež – slab značaj!

Ključ ima moč, da odpira, kavej, da privlačuje.

Ne maram takihle opravičil: »Najbrž sem vas zelo namučil;« »Bojim se, da sem vas dolgočasil;« »Bojim se, da že predolgo govorim.«

Človeka pritegneš ali pa mu presedaš.

»Pogasiti baklo upora« – preveč nabreklo.

»Nemir njegovega genija« – dve drzni besedi preveč.

Sebe moramo poznati: če nam že ne bo pomagalo najti resnice, nam vsaj pomaga urejati življenje; to pa je najvažnejše.

Dve neskončnosti, sredina. – Kadar beremo prehitro ali prepočasi, ne razumemo ničesar.

Preveč in premalo vina. Ne dajte mu ga: ne more najti resnice. Dajte mu ga preveč: prav tako.

Kako da se nad šepavcem ne jezimo, šepav duh pa nas spravlja v jezo? Zato ker šepavec ne taji, da hodimo ravno, šepav duh pa trdi, da šepamo; drugače bi nas ne jezil, ampak se nam smilili.

»Joj, kako je to lepo narejeno!« – »Kako spreten je pri delu!« – »Kako hraber vojak!« Tu je vir našega veselja do nečesa in izbire poklicev. – »Kako tale lepo pije!« – »Kako ta malo pije!« Tako se rojevajo pijanci, trezneži, vojaki, bojazljivci itd.

Opis človeka. – Odvisnost, želja po neodvisnosti, potreba.

Človekovo stanje: nestalnost, težave, nemir.

Naša narava je v gibanju; popolno mirovanje je smrt.

Delo. – Kadar se kak vojak pritožuje zaradi naporov, ki jih mora prestajati, ali delavec na polju itd., naj jih pustijo brez vsakega dela.

Dva podobna obraza, od katerih ni nobeden smešen, vzbujata smeh zaradi medsebojne podobnosti.

Kakšna domišljavost je slikarstvo, ki vzbuja občudovanje zaradi podobnosti s stvarmi, ki se jim v izvirniku ne čudimo!

Malenkost nas potolaži, kakor nas tudi potre malenkost.

Ljudje se zabavajo s tem, da se podijo za žogo ali za zajcem. Celo krajaj ima to veselje.

Čar slave je tolikšen, da vzljubimo vse, česar se slava dotakne, tudi če je to smrt.

Lažje je prenesti smrt brez misli nanjo, kakor prenašati misel na smrt, kadar nam le-ta ne grozi.

Ker ljudje niso zmogli iznajti zdravila zoper smrt, bedo in nevednost, so se domislili, da bodo srečnejši, če na vse to ne bodo mislili.

Nikoli se ne zadržujemo v sedanosti. Hitimo v prihodnost, ki se nam prepočasi bliža, kakor da bomo pospešili njen tek; ali pa si kličemo v spomin preteklost, kakor bi hoteli podaljšati njeno minljivost. Tako nerazsodni smo, da tavamo po časih, ki niso naši, ne mislimo pa na tistega, ki je edini naš.

Sedanost ni nikoli naš cilj: preteklost in sedanost sta nam sredstvi, le prihodnost je naš cilj. Potemtakem sploh nikoli ne živimo, temveč samo upamo, da bomo živeli. In ker se zmeraj le pripravljamo, da bomo srečni, je nujno, da to nikoli nismo.

(Povzeto po: Blaise Pascal, Misli. 2. dop. izdaja. Celje 1986)

Izdaja delavski svet Železarne Ravne kot mesečnik v nakladi 6800 izvodov. Ureja uredniški odbor: Andreja Čibron, Marjan Gerdej, Marjan Kolar, dr. Tone Pratkanar, Sonja Smolar, Maks Večko, Mirko Vošner. Uredništvo: glavni in odgovorni urednik Marjan Kolar, novinarki Helena Merkač in Mojca Potočnik, tajnica Jelka Jamšek. Tel. 21-131, urednik int. 6753, novinarki 6304.

Tisk: Grafika Prevalje

Glasilo je po 7. točki 1. odst. člena zakona o obdavčenju proizvodov in storitev v prometu (Uradni list SFRJ, št. 33/72), prsto plačila prometnega davka.

